

У2
Г59

Книга Годованецъ

Бајки

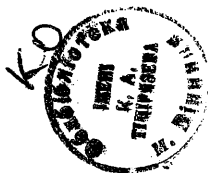

Микита Годованецъ

Байки

471431

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КИЇВ - 1960

БДЖОЛИ
і ТРУТНІ

В ГРОМАДСЬКОМУ САДКУ

Дорогою йдучи, мов друзі, в ногу,
Я з Павликом веселу вів розмову
 Про се, про те
І тішився: чудове хлопчєня ростє!
Аж дивимось: в громадському садку
Ліз Павликів дружок на грушу на струнку,
 Жадобою світились очки;
 Не може вилізти, малє — дурне:
 Підлізе і сповзне, підлізе і сповзне.
Штанці тріщать, сорочечка — в шматочки,
А він дереться, лєдє не плаче:
Вгорі грушки смачнєнькі бачить.
Тут Павлик мій зірвавсь в галоп,
А я його за руку: — Стоп!
Не смій в садок ходити!
«Ну, треба ж друга підсадити!»
— Не смій, бо діло то дурне!
«Учора ж він підсаджував мене!»

Читачу мій! Поклястись можу:
Картину бачив ти, на цю похожу!
 А може, той... Сам брав
 Грішок на душу
 І до громадського добра
 Підсаджував дружка на грушу?

1956

КОРОВА В ПРОСІ

Прип'явши до хвоста корові сосунка,
Омелько Черевко з базару вів корову.

Мале теля усю дорогу
У мами клянчить молока.

— Ат, одчепись! — одрізала синку: —
Голодна я весь день, де взятись молоку?
Он бачиш — нива? Ближче підійдем,
Попасться в просо забредем...—
Корова знала звичку Черевкову:

Поглянув навкруги злодійськими очима
(Не влізти б у причину!),
Пустив у спаш корову,

А сам приліг, пославши піджачину.
Враз сторож виріс за плечима:
«Це що ж? У тебе совість є?

Так нищити своє?!»

Омелько розгубивсь: — Це не мое..

«Ну, «не мое», так наше!

Сказати б, це не паша —

Майбутня каша!»

— Воно-то, звісно, каша, та не наша,
Бо я в колгоспі не стою,
А тільки в цім селі жию.

Такі жуки —

Омельки Черевки —

Ще є подекуди і досі:

До праці не проси і не ходи за ним
(То голова болить, то свище щось у носі).

Так, прикидаючись дурним,

Попасться хоче в нашім просі.

1956

ВАСИЛИК

В один погожий день
Василик Чередник
Безслідно зник.
Шукали хлопця — не найшли ніде.
Матуся плаче, батенько лютує:
— Мерзотник! Чоботи в дорозі пошматує! —
Аж ось верта дитина люба,
А батько — хап його за чуба:
— Я так і знав!
Взуття до цурки доконав?!
«Ні, таточку, — син каже, сміючись, —
Я був дурний колись,
А зараз — в мене сам повчись!
Бувало їдуть по дорозі, —
Я вже, дивись, на возі, —
Гарненько примощуся ззаду,
Під'їду й калача з торбини вкраду.
Так і проїхав я світи,
Не довелось багато йти.
Не віриш? Глянь: там чоботи в торбині,
Новісінькі, немов з крамниці нині!»

Василики у нас не вивелися й досі —
Нахабні, хитрі, ловкачі —
І пробиваються по життєвій дорозі
На нашім возі,
Ще й крадуть наші калачі.

1921

ЛИСИЦЯ БЕЗ ХВОСТА

До Лева грізного, сумна, мов сирота,
Припленталась Лисиця без хвоста:
— Володарю, клянусь, я пропаду,
Як допомоги в тебе не знайду!
Я що тепер? Сірома! Сирота гірка!
Вже краще будь без вух, без язика,
Ніж без хвоста! —

Лев не спитав,

Коли, за віщо, хто її знеславив,
Такої цінності й краси позбавив;
Чому за хвіст, що плентається ззаду,

Лисиця все віддати рада,—

Безхвосту пожалів

І величезного хвоста

Вчепити їй звелів.

Ще й передав наниз записку:
«Влаштуйте якнайкраще Лиску!»

А там в Куми

Є свашка Ведмедиця,—

Вже порядкує над курми

Лисиця.

Щоночі дуже щось кричали кури,

Та... кури, кажуть, дури.

Що діялось — попробуй доведи,

Коли Лисичий хвіст, щоб не було біди,

Ретельно замітав сліди.

Хоч дехто витівки злодійські примічав,

Але мовчав,

Не виявляв,

Мовляв:

Хай буде шито-крито,—

Чиєю властю хвіст було пришито?!

Безхвостих чублено, скажу до слова,
В Езопа, Лафонтена і Крилова,
А результат? Аніякого результата!

Лисиця, з ласки Лева-тата,
Знов при своїх ділах, нахабна і хвостата.

Мораль у нас не та:

Слід чубить тих, хто їй чіпля хвоста!

1956

ГОСПОДАР І ПЕС

Господар, за столом затримавшись в небоги,
Хиляючись, верта поволеньки з дороги.
Зайшов у двір... Як вірити очам?

Трезор, що мусив пильнувать подвір'я,
Понехтувавши дружбу і довір'я,
Хазяйським ласував курчам.

— Трезоре! Ти позбувся ума!

У тебе совісті нітрошечки нема:
Образити мене, який тебе так любить,
Зневажити господаря двора?!
(Трезор облизує, знай, губи,
Підлесно в очі зазира).

Ти в мене спиш на тюфячку з котом,
Годуєшся з блискучої мисчини,
А капость робиш в мене за плечима?
(Трезор вертить облесливо хвостом).
Якої кари вартий ти, якої муки?
(Трезор скавчить і лиже руки).

Ах ти, вертихвосте! Ах ти, лизун!
Нам що тепер від господині буде?
(Вильнувши задом, наш мазун
Зіп'явсь Господарю на груди).

Яких ми способів з тобою доберем,
Щоб все було в нас тихо-гладко?
Давай доїж мерщій курчатко
І всі сліди затрем!

Хто більше чинить нам біди?
Чи той, хто тихача
Їсть крадене курча,
Чи той, хто затира за ним сліди?

1956

ВИМОГЛИВИЙ ЖЕНИХ

Якось-то до свого гнізда
Орел покликав Сойку-свашку на пораду:
— До краю вже самотність обрида,
А з нареченими не можу дати ради:
Ті — гарбуза під носа тичуть,
Ті — залицяються та кличуть,—
Боюсь нажить біду...

У тебе там, бува, нема дівчаток ладних?
«О, чом нема? Знайду!
Тепер дівчат порядних,
Що заміж їм пора іти,
Хоч гать гати!

Папуга, скажемо! Такої не знайти:
Барвиста, вбрана по останній моді;
Так дзвінко іноді викрикує слова,
І брівки вищіпа, і чубчик завива;
В твоїй господі

Окрасою Папуга буде,
Не соромно з такою вийти межі люди.
Та... хиба є: на думці — жарти, смішки,
Зернятка та горішки.

Та й ця біда ще не одна:
Вона,

Мов пень, дурна!»

— Гм... Ще хто на приміті?
Бо ж не одна Папуга в світі!
«Ну, звісно. Раджу взять Сороку.
Красуня, як поглянеш збоку!

Вона

Усі новини зна.

А господиня? — Чарівна!

У парубків за неї вічна битва.

А розум?! — Іскра! Бритва!

І серцем пристрасним кипить,
Всім правду в вічі каже,
Неправді не стерпить
І підлості не вважить.
А словом критики, колючим, як жало,
Коли побачить зло,
Разить в чоло
Кого б то не було...»
Орел скипів, мов на вогні:
— Ні, ні!
Не по мені
Сорока!
Така дружина — вічна заморока!
Прошу тебе як друга:
Давай хай краще вже Папуга!

Не люблять правдоньки обачні женихи!
Беруть собі папуг шукати серцю втіхи,
Лише б не чути слів колючих про гріхи
Та про свої огріхи.

1956

ХОРИСТА

У лісі новина потішила громаду:
Там буде хор, як в селах та містах!
Нудне смертельно діло самота —
У співах ні ладу, ні складу:

Те свище, те нявчить,
Той тьохкає, той верещить,
Та в кущику нудливо кука,
Там хтось гуде собі баском...
Це слухать — чиста мука!
Тепер співають — як вчить наука:
Під паличку, ладком!
І голоси всі на підбір.
Порадується тихий бір!
...І сталося.

Зелені ожили ліси:
Зійшлися звірі, птахи позлітались,
Ладнаються співають в чотири голоси.

— Чого це біс
Осла приніс?
Дивись: стає в баси!
Адже хориста він ніякий,
Про це вам скаже всякий.
Він нам все діло зіпсує! —
Сорока стиха голос подає.

На неї лапкою маха Лисиця:
— Коли вона
Ума навчиться?
Мовчи уже, дурна:
У нього є записка від Слона!

Записки — пхе! —
Папірчики й чорнила,
А бий тебе лихе,
Яка у них буває сила!

1957

ПОШТИВЕ ПОРОСЯ

Телятко з Поросям по вулиці блукали,
Розваги всякої шукали.
Аж ось серед калюжі
Лежать два Кабани,
Такі поважні дуже.
Телятко стало проти них:
— Ха-ха! Дивись, черевані які!
Вухаті,
Рилаті,
Гладкі!

Оце ті дипломовані? Прославлені такі?
Залізли здуру
В гидку баюру,
У грязь по вуха...
Ще й до хліва
Вам нанесуть, бува,
Із гряззю все лихе!

Піди-но добре різкою почухай
Та вижени з калюжі на сухе! —
А Поросятко: «Боже борони!
Вони
У нас шановні Кабани!
У них
Під склом
Диплом!»

Сказати правду, часто бачу
Таку поштивість поросячу.

ХРІН І МОРКВА

З городу овоч принесли у хату —
Веселу Моркву й Хрін сумний.
«Чого б то,— каже Морква,— сумувати?
Ти скоро на столі візьмешся старшувати,
Ти поміж нами головний,
Тебе у хаті всі боялись досі:
Аж піт на лоб впаде рясний,
Як свердликом закрутиш в носі».
— Ех, Морковко! Сумую не дарма:
Гризе мене печаль німа! —
Хрін одмовляє сумовито.—
Щоб я не бив у ніс сердито,
Підлив смачних майстри
(Хитренькі, обережні, лихо їх бери!)
До Хрону цукру додають
І ллють
Туди
Води.

Сатирики! Цю чарку п'ю до вас:
Ви не робіть із хрону квас!
Хай з хрону вашого, ще більш ніж досі,
Б'є піт рясний і свердлом крутить в носі!

1957

СОЛОВЕЙ У ПРИЙМАХ

Поету, мрійнику, що народивсь в гаю,
Натхненному співцеві Солов'ю
Любов до Курочки з сусіднього села,
Немов гадюка, в груди заповзла.
В гарячій серці, почуттями повнім,
Цвітуть ясні, привабливі світи,
А Курочка, у захваті любовнім,
Зове в курник у прийми перейти...
— Не раджу! — каже Шлак.— Перебори!
Зови її сюди на ніжні явори!
Не варто, навіть для любові,
Мінять життя у радісній діброві,
Де в сяйві місячнім тріпочуть дерева,
Де кожна травонька і пахне, і співа.
Ти жити взаперті не звик,
Як будеш там співати і лігати? —
Та Соловей мов глузд утратив:
«В курник!

В курник!

В курник!»

І в першу ніч, неначе на просторі,
Співець дзвенів про небо і про зорі,
Про радощі життя, про сонячні надії;
На другу ніч — в задусі, взаперті —
Пісні були уже не ті:
Де дзвінкість, запал, мрії молодії?
На третю ніч, на диво,
Чудові трелі забував,
Щось заїкався тріпотливо
І раптом, писнувши, з жердини впав...
А Курочка й журитися не хоче,
Джиджуриться, сокоче:

— Я думала — талант він невмирущий
І вічний радості співець,
А він... мов нетямущий
Сіренький горобець!

Ожив би Соловей — ніколи на віку
Він не шукав би щастя в курнику.

1957

С В И Н Я

Чорна Льоха у хліві
Верещить: куві, куві!
Рилом двері розхитала
І з завісів поскидала
Та й мерщій наддала ходу
До сусідського городу
Та прямисінько в грядки —
В ріпу,
 В моркву,
 В буряки.
Натворила людям шкоди!..
Завернули до господи
Та нахльостали боки:
 «Будеш знати,
 Вража мати,
 Як скакати
 В буряки!
Бач, зробила людям спаш!»
А Свиня, створіння враже,
Гнівню рохнула та й каже:
— То ж чужий город, не наш!

1917

ЯК ВОНИ ВОЛА ДІЛИЛИ

«Як буду я ділить? — Ведмідь зітха.—
По правді поділю, щоб не було гріха.
Це — Леву, він тут голова всьому;
Це — Вовку... Мало? Вистачить йому!
Оце мені за те, що я ділю.
А це — Кумі. Хоча для неї забагато,
Та я їй наче рідний тато;
Признатись, я Куму люблю».
Та Лева план такий не вдоволив:
— Не те, не те... А як би Вовк ділив?
«Я? Цей шматок великий, найсмачніший,
Тобі, бо ти найдужчий, найславніший;
Ведмедеві — ця частка немала,
Щоб він не мав на мене зла;
А стегна ці, мізерні і пісні,
Хай будуть нам, Лисиці і мені!»
— Геть! Геть! ні правди, ні ума!
Ану, що скаже нам Кума? —
Кума володарю чолом:
«Я б поділилась так волом:
Насамперед собі б оцей задок взяла,
Що лишиться — те Леву б оддала...»
Ніяково зробилося
Ведмедю і Вовку:
Зирнулися, скрутилися
І зникли у ліску.
Лев посміхнувся, коротковухий,
І дорогу Куму
Під шийкою почухав:
— Хай! Бути по тому!

Ти не піддобрюйся, не хвали,
Коли
Лежать для поділу воли,
А по-лисиному діли!
Тоді тебе охоче будуть слухать,
Під шийкою ласкаво чухать.

1956

ПРЕМІЯ

Злетілись пташки з сіл, з лісів і поля,
Покинули стерню, токи, городи.
Всі ждуть: кому-то усміхнеться доля?
Кого-то ошчасливить нагорода?

І думка певна і одна:

Найкраще за усіх трудилася Синиця,
Дістане премію вона —
Мішок пшениці.

Та ось наказ (хто міг би те вгадать!):

«Чечітці

першу премію

віддать!»

У всіх забило дух:

Неправда гірше, ніж обух!

Лише Сорока, гомінка скакуха,

Не розгубилася одна,

Всім шепотіла в вуха:

«Не диво, стре-ке-ке, не диво!

Чому так неправдиво

Дістала премію вона?

Я знаю, стре-ке-ке: в Чечітки

В верхах працюють, стре-ке-ке, дві тітки,—

Пустили туманá...»

Отак, буває, рішення виносять:

Очима дивляться — Синиця чи Чечітка?

А вухом слухають: за кого зверху просить

Тітка?

1953

ПІДЖАК

Сусід, купивши піджачину,
Приніс та й хвалиться мені:
— Поглянь! Ти тямиш на сукні!
І до фасонів маєш добрий смак.
Хоча влетіло в добру копійчину,
Зате піджак — всім піджакам піджак!
«Та так-то так...—
Оглянувши, промовив я глузливо.—
Ти не піджак придбав — базарне диво!»
— Ой? — покупець скипів, як на вогні.—
Що? Брак находиш на сукні?
Зате, глянь, шитий як,
Як гарно опрацьований!
«Ха-ха! Піджак
Перелицьований!»

Відтоді мій сусід немов недужий став:
Не тільки до речей,
А й до людей
Утратив і довір'я і пошану:
Навиворіт перевертав,
Шукав, а чи нема обману,
Безсоромно копавсь в душевній глибині:
Перелицьований чи ні?

1928—1956

ОХРІМ

Сусід Охрім на призьбі коло хати
Любив собі газети почитати.
Завважив я: коли Охрім читав,
То головою раз у раз хитав.
Хитав бувало схвально,
Бувало і несхвально.
Якось я запитав:
— Що ж там, по-вашому, невірне чи погане,
Що заслуговує докору чи догани? —
Охрім згорнув газету
І таємниче нахиливсь мені до вуха:
«Ну, вже скажу. І тільки по секрету,
А ти ж нікому ні гу-гу! Послухай...»
Та що сусід сказать хотів,
Я не дізнався, як не шури вуха:
Охрім стогнав, щось шепотів,—
Язик в зубах застряг, не стало духу.

Такі Охріми є в нас, є:
Сказати щирю думку духу нестает!

1952

ХОМА

Хома у нас робив з юнацьких літ.
Хомі у нас і шана, і привіт:
Спеціаліст! Та ще й який!
Не міряв честь на копійки,
А працював — дивитись мило.
І на заводі всі його любили:
Старі прозвали другом молодим,
А молоді любовно — стариком,
Охоче радилися з ним...
А це Хому обрали у завком.
Змінився враз Хома:
Вже й до роботи
Охоти
Нема;
Про себе говорить почав у множині;
Порадитись з товаришами? — Ні!
А хто по ділу зауважить,
Хома тому поважно каже:
«Хомі указувати? Що ти?!
Мми... принципово... проти...»
А врешті що ж? Та що ж: назад
Поставили на місце, за верстат.

То щастя для Хоми навіки,
Що є на світі товариські ліки.

1928

Д В А С И Ч І

Літаючи над містом, два Сичі
Над виставкою пролетіли уночі.
Вони б там політати ще охочі,
Так світло дуже б'є їм в очі.

Сховались в димарі

І там кричали до зорі.

— Хав-хав! — гукав один.— Хав-хав!

Про виставку хтось добре набрехав!

Хвалив-вихвалював — дарма:

Нічого там цікавого нема!

«Умгу! І я там очі як не витріщав,

Нічого доброго не помічав.

Я там лігав та позіхав...

Хав-хав!»

— Хав-хав!

«Хав-хав!»

Поза кордоном, наче ті Сичі,
Кричать отак про нас лани і паничі.
Не тому, що такі вони бездарні
І творчу працю бачить незугарні
Чи оцінить уміння нестас,—
Ні, їм у вічі наше світло б'є!

1920

КРУЧЕНИЙ ПАНИЧ І ЛОЗИНА

Під сяйвом місячним в чудовім квітнику
Панич розмову вів палку,
П'янку,
Мов чарівне вино:
— Давно, Лозинонько, давно
У мене серце сохне-в'яне.
Терпіти далі сил нестане:
Я з давніх літ
Тебе люблю над цілий світ,
А ти... Взаємності не бачу!
О-ох! —
І сльози полились гарячі,
Великі, як горох.
А сам, хитрун, все ближче підступає
І вусиком за стан Лозиноньку хапає,
Сам ніжно-ніжно так зітха.
— Лозинонько! Благаю: покохай!
Молю уклінно: прихилися!
До серця щиро притулися!
Хай вічне щастя неземне
Засвітить нам, як сонце весняне!

Лозини серце — віск м'який.
Слова калкі — приваблива отрута.
Весна, мов дивний чарівник який,
Уміє накладати на ніжне серце пута:
Звінчали нашу пару солов'ї;
Зозуля їм кувала безліч літ,
Гриміли співами зеленії гаї,
А квіти слали запашний привіт.
Щасливим усміхається весь світ,

І сонце молодість віта...
А в Панича — своя мета:
Ухопився
За Лозину
В добру пору,
Без упину
Вгору-вгору
Він повивсь,
На Лозину
Й не дививсь...

Такий Панич, брудну ховаючи мету,
Стоїть за вірність, за любов, за красоту,
Мов соловей, слова солодкі свище,
Аж поки міцно пустить коренище,—
Тоді він топче почуття святі,
Лише б підлізти вище
Хоч на один щабель в житті.

1923

ГЕРОНИМ

Колгосп купив коня Гнідого —

Баского, молодого;

Коли біжить —

Земля дрижить

Під ним.

На другий день їздовий Героним

Запріг Гнідого в плуг з Гнідою,

Оре з великою бідою:

Гнідий то вбік шарпне,

То впустисть посторонки,

То голки скаконе,

То грається навперегонки.

Він радий всякі фіглі гнуть,

Аби лиш плуга не тягнуть.

Сердитий Героним Гніду, знай, лупить,

Хоча вона одна насилу плуга цупить.

Сусідка,

Яка всьому

Тому

Була за свідка,

Сказала гáряче йому:

— Гніда, нещасна, тягне плуга,

А ти її так тяжко б'єш!

А ледаря цього, мов друга,

Ти жалуєш і пальцем не торкнеш!

«Мовчи! — їй Героним шепоче.—

Який дурний собі нещастя хоче?!

Гнідий підкови гострі носить,—

Не догоди,

То жди

Біди:

Дивись — я босий!»

На вулиці столичній
Мені зустрівся Героним:
Друкує скрізь статті критичні,
Вважається вже провідним,
За мудрість славиться гарячу;
Та й тут свою не зрадив вдачу
Бо напрям вченого труда
Вирішували ноги:
Він, пишучи, уважно погляда:
Чи гострі в автора підкови?

1928

МУДРИЙ ХОВРАХ

На дубі восени
Сиділо кілька Гав.
Ховрах побіля них
Неквапно пробігав.

— Сестричко, глянь: красунь який!

Поважний та гладкий!

Цьому байдуже, що корма

Присипле снігова зима,

Понавіває скелі та горби!

Без страху, бачиш, без журби,

Немов з біди знущаючись, гуляє,

А з нашим братом басом розмовляє! —

Ховрах тут зупинивсь, зневажно

позирнув,

До Гав крізь зуби гордо протягнув:

«Дивуетесь, носаті недотепи?

Ви мало знаєте життя і світ.

Чи я вас маю вчить законам степу?

Якщо вас голод стисне за живіт

Чи зверху вдарить люта хуга,—

Шукайте спільника і друга,

Що допомогти в нещасті б міг,

Навчив, порадив, допоміг.

Учіться, Гави, в мене:

Я з Бабакóм зізнавсь в житах зелених:

Коли в жнива хліба комбайнер косить —

Бабак додому зерно носить;

І я в той слід, признаюсь, не дрімав:

Запасу наскладав, де місце мав!

А хто отак живе з запасом,

Той може говорити басом!

Знавав я одного скромненького у нас:
Пищав тоненьким тенорочком зроду;
А як нагріб, щасливої погоди,
Обріс, зробив запас,—
Тепер гримить його густенький бас.

1956

ОСЕЛ З ДЗВОНΙΚОМ

Здравши голову, ждучи собі хвали,
Осел із поля йде з Биками,
Іде, Биків розштовхує боками,
Немов у плузі він ходив, а не Воли:
— Ану, обийбоки, брати!
Дорогу дайте, круторогі!
Попереду не вам іти!
Хіба не знаєте, уми убогі:
Кому дано дзвінок носити,
Той мусить спереду ходити! —
Не шкодувавши ніг,
Осел вперед побіг
І перший до ясел прибіг,
Надійно став з того кінця,
Де більш сінця.

Скажіть: дурний Осел?
Ге-ге, таких є досить:
Охоче дзвоник носить,
Щоб не до праці першим бути, а до ясел!

1956

РАТИЦЯ

- Так це, голубко, ти тут вічно чиниш шкоду?
Тепер я виведу тебе на чисту воду! —
Ведмідь загріб Лисицю жваву
І приволік до Лева на розправу:
— Ось, Леве, корінь зла —
Сьогодні ратицю несла!
Знайшлася ратиця — знайдем Вола!
«Так-так, мої ви любі! —
Промовив Лев, облизуючи губи
(А з бороди гаряча кров текла).
Сьогодні я устиг наїстись і напитись,
Приходьте завтра, будете судитись...»
По царській доброті
Лисицю обласкав,
По пишному хвості
Жартливо поплескав
(А й справді, чом тих не плескати,
Хто любить нам смачних волів таскати?!).
Ведмедя ласкою також не обминув:
Так проти шерсті потягнув,
Що правдолюб у гущину
Галопом дременує:
— Нехай їй біс! Не буду зроду
Виводити лисиць на чисту воду!
Ой, не знайти там чистої води,
Де наверху такий сидить,
Що ніби судить,
Насправді ж воду каламутить.
-

Не бійсь, Ведмедику-добродію!
На чистій на воді
Є місце злодію
Й поганому судді!

1956

СМЕРТЬ НЕ ЖДЕ

Павло:

— Недавно трапилась історія гірка.
Ти знав Омельченка Грицька?

Семен:

— Не знать новатора-робітника?
Та на Грицька рівняємось тепер!
Вчимось і славимо його...
А що?

Павло:

— Помер... Помер...

Семен:

— Та що ти? Як! Чого?

Павло:

— Ого! «Чого, та як, та де!»
Якась біда прикинулася в ногу.
Смерть завжди приключку знайде,
Щоб повести кого в свою дорогу...

Семен:

— Подать би зразу допомогу!

Павло:

— Гм... «Зразу»!

Ждали наказу!

А смерть не жде...

На цвинтарі було так людно,

Бо всяк іде,

В останню путь проводить до могили.

Там дехто каявся прилюдно,

А більш, як водиться, хвалили...

Ох, на наказа смерть не жде!

Коли, питаєте, було це? Де?
В історію не встигли записати.
Я хочу вам по ширості сказати,
Що жаль мене на тих бере,
Хто на могилі рот дере,
Умерлого не може нахвалитись,
Готов над ним слізьми облитись,
А на живого без наказу
По-доброму не гляне й разу.

1956

ДЯТЕЛ І СОРОКА

Намислив Дятел холостяцтво зрадить,
Життю самотньому покласти край,
Улаштувать собі родинний рай.
Ворона прилетіла, радить:
— Бери, кажу, Сороку!
Живе, кажу, під боком!
Розумна вже яка,
Весела та метка! —
Зрадів мій Дятел: чом не так?
Відомо: холостяк.
Не провагався й року —
Послав посватати Сороку.
Старі холостяки з роками
Стають на посміх диваками.
І Дятел від таких, звичайно, не відстав,—
До милої послав листа:
«Сороко дорога!
Яка в тобі вага?
Чи не хропиш вночі?
Чи не гуляли в тебе Павичі...»
Сорока на той лист гидкий
Спішить достойно відповісти:
«У мене принцип є такий —
Упоруч з дурнями не хочу й сісти!»
Але Сорока не була гордячка
І наміри, не гаючись, ламала,
Якщо того вигода вимагала:
Коли минулася гарячка,
То сватача покликкала сама,
Собі сказавши: то дарма,
Що розуму в старого малувато!

Зате у нього гарна хата,
А там ще й дача є багата,
Нажита ним без поговору...

А головне,
Що так приваблює мене:
Уміє

спритно

лізти

вгору!

У мене є сусідонька, нівроку —
Весела, спритна, чепурна.
А стрінеться — далеко обмина,
Гнівиться, бачите, вона,
Що ніби з неї змалював Сороку.

1955

І Н Д И К

Ворона й Грак на плоті посідали,
Веселе щось розповідали —
Був гамір там і сміх...
Сорока сіла біля них.
— Помовч! — Ворона шепотіла.—
Сорока прилетіла —

Жди
Біди!

Покрутиться, наробить гамору і крику
І полетить брехать усячину Індику.

«Я знаю: вміє це вона!

Але хіба туди шляхи Сорока зна?

Нічого спільного я в них не бачу.

За віщо полюбив її Індик?»

— Говорять — за веселу вдачу,

Вірніше — за слизький язик.

І люди є — малі й великі:
Сорок приймають мов рідню,
Бо люблять плітки та брехню,
Мов ті Індики.

1953

ОМЕЛА

Вітрець вночі відвідав дерева:
— Збираюся раненько Сонце стріти.
Що там про вас сказати, Сонця діти?
Які думки? І чим горить душа жива? —
Не встигло Листячко промовить слова,
Глибокого коріння мова
Доверху не дійшла,—
Залопотіла Омела:
«Скажи там: слава Сонечку й хвала!
Я дякую йому за долю за свою:
Я ситно їм, я смачно п'ю,
І серцем ні про що мені боліти,
А дума лиш одна — як краще зеленіти.
Всі дерева щасливі ним,
Ласкавим Сонечком ясним!»
Сховавсь за обрій день. Минув і вечір
Заснуло небо в зірках золотих.
А вітер слухав Омели нещирі речі
І не здолав нудьги: дрімаючи, затих.
Веселий ранок стрінувши привітно,
Вітрець поплив до Сонечка в світи,
І, посміхаючись всесвітньо,
Сказало Сонце з висоти:
— Що? Омела? Відома їй ціна:
Вона
До серця хоче шлях знайти,
Щоб ситно жить і смачно пити,
Та не трудитись, не робити.

Нероба язикатий, паразит лукавий
Протепом преться в перші лави
 І видає
 Базікання свое
За голос тих, чий сік, нахаба, п'є.

1956

КСЕНЬКА

Прибігла з вулиці маленька Ксенька,
До мами горнеться, аж труситься усенька
І слова вимовить не може за слізьми:

— Знов хлопчики глузують між людьми!
Знов, Мамо, випікають очі,
На весь куток гудуть, немов хрущі,
Що я в дитинстві на печі
Спросоння заблудила серед ночі.

Коли було,

А й досі хоч не йди із хати!

«О, доню, заспокойсь! — говорить Мати.—

Прости їм зло!

Як хлопчиків побачу,

То я їм розтлумачу!»

Чи ж нарікати на дівчу?

Та он дорослі є, які

Такі

Охочі

За давнину

Дурну

Колоти очі,

Гасити в серці радість життьову!

1953

ЛАСИЦЯ

З курчатками біда:
З-під Квочки хтось щоночі викрада.
Сказати би Квочка пильнувати не хоче,
Так ні, за діток виклює вам очі.
Нам шанувати матір отаку!
— Ну як зарадити лихий годині?
Давай засядемо! — сказав Іван Горпині.—
Не хто, як Ласиця, гуляє в курнику.
 Ти стань отут в кутку,
 А я сховаюся за хату
 І звідти буду наглядати...—
 Година-друга проминула.
 Коли за хмари місяць зник,
 З дровітні Ласиця майнула
 Простісінько в курник.
Тут двері — хлоп. Закрито всі дірки.
 — А ми на тебе тут чекали!
 І засідали не дарма! —
 Іван з Горпиною гукали.
З каганчиком усі куточки обшукали —
 Нема!..
 На другу ніч таки піймали:
 — Де ж тої ночі ти була?
 «Та де ж? — відповіла
 (Сяйнули злом
 Ворожі очки).—
З курчатками ховалась під крилом
 У Квочки...»

Частенько так марнуємо труди —
Ціляєм не туди,
Шукаєм ворога із збільшувальним склом,
А він — у Квочки під крилом.

1931

РЕМОНТ НА ХОДУ

Пригріло сонечко. Колгоспні люди
На поле рушили за покликом весни.
А де народ, там бути
Особам керівним.
Іван Іванович — начальник ідеальний:
Своє він діло зна, ретельний і діяльний.
Не снідавши, біжить, гука з порога:
— Шофере, за руля!
Мерщій в дорогу!
На села! На поля!
Хай лопнуть злопихательські серця!
Нехай не каже язикатий,
Що не люблю виходить з хати,
Мене, мовляв, не одірвати
Від кабінетного стільця!..
Широка стелеться дорога.
Спішить начальник якомога.
Усе він знає, все він бачить,
Одних картає, тих відзначить,
Про тих наказ — гірка догана,
Тим — нагорода непогана..
Он трактор на ріллі. Стоїть, не дище.
Під ним Хома уклався на лопатки,—
В блокнот начальник пише:
«Хома справляє неполадки,
Не жаль йому ні сил, ні спини
Для рідної машини..
Ударити в газетний дзвін,
Щоб всі були такі, як він!»
І рушив швидше в путь,
У синю даль ясну,—

І там-бо ждуть
На допомогу керівну.

Іван Іванович попав у точку,
Хомі до речі похвала така:
Під трактором у холодочку
Хома справляв старанно... хропака.

1955

ЛАСТІВКА І ГОРОБЕЦЬ

На хаті Ластівка весела щебетала
І неба синь уважно оглядала —
Чи ворог звідки не шугне.
А Горобець в сусіди на току
Видзьобував пшінце смачне,
Розмову вів з Курчатками таку:
— Ростіть щасливі та хоробрі!
Я на сторожі щастя вашого стою:
Хто проти вас намислить щось недобре,
Готовий з тим зітятися в бою...—
На слові цім майнула тінь над током,
Мій Горобець — добродій і вояк —
Мерщій під стріху — фіть і там заклика,
Лякливо визири одним лиш оком,
Ледь дух не вискочить із тіла.
«Горобчику! — сказала Ластівка йому.—
Чого перелякався і заховався чому?
То хмарка над подвір'ям пролетіла!»

Стрічаємось з людцями-горобцями:
Малюються завзятими бійцями,
Коли клюють твоє зерно з тобою,—
Розпустить хвостик, крильця підніма! —
А як прийде пора, зовеш до бою —
Шукать дарма:
Під стріху миттю фіть і—їх нема!

1950

МАК

На квітнику велике свято:
Раптово розцвіло квіток багато —
Розкривсь Червоний Мак!
На Мак милується усяк.
Один завмер, хвилюється, не дише;
Той вірша «Мак» під яблунькою пише,
Співає квітам пречудовим славу
За їх красу яскраву...
Прекрасні квіти виділись у сні.
На ранок дивляться: чи вірити, чи ні?
Квітник погас, мов надвечірні далі:
Зелені маківки стирчать, такі сумні,
А на землі — пелюсточки зів'ялі...
Всяк Мак хвалив-хвалив,
Ніхто водою не полив!

Так гублять пелюстки таланти молоді,
Нам любі і в мистецтві і в труді,
Якщо зустрінем їх словами вихваляння,
Не поллемо їх справжнім піклуванням.

1953

ОСОТ

В городі у Грицька узявсь Осот,
Розрісся, гемонський, на весь город.
Хто мимо йде — глузує:
«Грицько на виставку осот готує!»
Грицько й не слухає:
Навкруг Осоту обійде,
Потилицю почухає
І геть іде,
В кишеню руки заховає:
— Іще поколешся, буває!

Так часто ми з Осотом миримось,
Бо... руки поколотити боїмось!

1922

НА КОЛГОСПНОМУ ТОКУ

Весною на колгоспному току,
Неначе на параді,
Машини стали в лінію струнку,
У всяку хвильку раді
У поле рушити на працю на важку.
Колгоспники перед сівбою
Прийшли машини ті оглянуть
І гомонять поміж собою:
— Оці коли до праці стануть,
Не підведуть колгоспний люд!
Полегшать нам великий труд! —
«Тепер нам, люди,
Чудово буде! —
Сказав Хома, у котрого язик
Поперед розуму вискакувати звик.—
Машинам труд передамо,
Тоді самі — боками лежимо!»
— Тю-тю! Сказав! — сміються з дивака.—
У тебе надто голова палка!
Нічого з мрій твоїх не буде:
Машина без людей — як без машини люди!

Хіба у нас таких нема,
Як цей Хома?
Машину пустять пряжу ткати
Чи жито жати,—
Самі хотять бочком лежати!

1931

ВІСЛЮК І КІНЬ

Віслюк завиграшки, легенько віз
З половою великий віз.
Назустріч — Кінь. Поклажі не видати,
Але з напруги він і мокрий і горбатий.
— Дивись! — Віслюк хвалився.—
 Я гору волочу
 І навіть не крекчу,
А ти... весь піною облився,
 Сопеш як, неборак,
 Ідеш повільно так.
 Хіба поклажа та
Така важчезна дуже?
Що в тебе там? — пита
 Віслюк байдуже.
Кінь каже: «Золото, мій друже!»

Хваливсь Іван Іванів,
Що настругав романів,
Що праця та йому легка...
 А їх вага яка?
Як та поклажа в Віслюка!

1955

СОБАКА І КІТ

В Собак з Котами завжди нелади.
Це з вік-віків у них ведеться:
Де Пес лежить, там Кішка не ходи,
 Бо зразу бійка заведеться!
Якось питає Кінь: — Барбосе, чи не час
Вам жить з Котом у мирі та в довір'ї?
 Сміються люди з вас,
Що ви ганяєте, мов дурні, по подвір'ї.
«Ох! — каже Пес Коню. — Я сам не рад собою.
Чого б з Котом у злагоді не жить?
 Так гляну — серце задрижить,
Як він, піднявши хвіст трубою,
 Підлесно людям треться коло ніг,
 Щоб виманить пиріг...»
Кінь посміхнувсь: — Поріддя ти собаче!
Так ось чого гризешся ти з котом?!
 Але чи раз я бачив,
Як ручки ти лизав, піддобрювавсь хвостом,
 Щоб кинули тобі краюху?
Обидва ви одного духу! —
А Пес: «Рівняєш до Кота?
Порода в нас не та!»
 — Воно не та порода,
 Але одна природа!

Підлесники один одному — вороги.
Плетуть один на одного доноси,
Мов на Котів Барбоси.
А заковика в чім тут? — Пиріги!

1956

БУХГАЛТЕР І КВОЧКА

Бухгалтер Квочку запитав:
«Ти все сидиш? — І головою похитав.—
Сиди, дрімай, невизнана вдовиця,
Коли тобі приємне сниться!»
— Кво-кво! — наїжилася птиця.—
Хто б говорив! Тобі б мовчати:
Не менш від нас ви сидуни.
До того ж, я — висиджую курчата,
А ти — просиджуєш штани! —
Бухгалтер засміявся, узявшись в боки:
«Ти задавайсь, бреши, та не мені,
Бо знаю я: тобі пройшли всі строки,
А під тобою бовтуни дурні!»

Сидить, просиджує штани,
Аж мліє до восьмого поту.
«От, каже, я роблю роботу!»
А глянеш — бовтуни!

1944

С Л О В А Й Д І Л А

Кость — тихий чоловік, сумний і мовчазний —
На зборах завжди десь в кутку сидить, байдужий,
Дріма, покурює бакун смачний;
Про що хто говорив — він не цікавивсь дуже

І оживав, коли ішлося про чарку
Чи бійку або сварку.

Але на цей раз Кость неговірливий
Враз на грибуну вилетів, сміливий,

І дозволу ні в кого не спитав,

Палку промову закатав:

«Сьогодні в нас жіноче свято?!

Говорено було багато,

Та головні

Герої наших днів

Пройшли так непомітно:

Це — наші подруги привітні,

На них тримається сім'я!

О, люба подруго моя,

Пораднице єдина!

(Тут скося глянув на свою дружину).

Ти — друг надійний нам в житті,

Ти — вірний спільник у труді,

Ти — наших славних днів краса,

Ти — наше щастя, рай і небеса!»

Хто зна, до чого б Кость договорився,

Коли б сусід його тут не з'явився.

Послухавши палку промову,

Сусід прохає слова.

— Дозволь, спитаю я,—

Говорить стиха.—

З'ясуй ти нам, чого твоя
Частенько в синяках Костиха?
Не дуже вийшло в Костя ладно...

* * *

Є категорія людей: вона
На язичку виводить все так складно,
На ділі — як в того балакуна.

1926—1947

ВЕДМІДЬ

Ведмідь найшов картину:
Змальовано ялину,—
Стоїть вона,
Мов наречена чарівна.
А на гіллі,
Залитім світлом,
В горішки граються, мов діти,
Дві білочки малі,
А мати скраю
На діток гордо позирає.
Але Ведмідь, лісів тайгових житель,
Вимогливий цінитель;
І голову схилив, і око мружить:
— Не те... Не так... Не дуже...
Така робота не прославить!
Тут треба дещицю підправить! —
Хапає пензель. За хвилину
Звірків нема, сів вулик на ялину;
Погасли радісні сонця,
Померкли задуми митця.
Ведмедю праця видалась похвальна:
— Поправочка прегеніальна!

Чекає горе декого з митців:
Ведмедя я у Лева бачив,—
Переговори вів,
Щоб Лев його редактором призначив!

ФАГОТ І РОЯЛЬ

— Чого засумував і голову схилив? —

Рояль спитав Фагота по виставі.—

Занудьгував по невмолимій славі?

А чи слухач роботи не схвалив?

«Потрапив ти в боляче!

Ти сам там був,

Усе те бачив,

Чув.

Я дві години грав, старався,

Гарячим потом обливався.

Які колінця викидав!

Я силу всю вкладав,

А слухачі, понуривши лоби,

Плескали так, аби-аби.

А Скрипочка заграла —

Вмить ожила вся зала».

Всміхнувсь Рояль:

— Сказати правду мушу:

Та Скрипка всіх взяла за душу.

Вона співала їм про те,

Що в серці їхньому цвіте:

Сьогодні любе, завтра неозоре

В очах їх засвітило зорі...

Учись трудитися й творить

І серцем з слухачами говорить!

1925

ГАЛАСУНИ

Коли Рябенька й Семенатка,
Кінчивши яйцекладку,
Злетять з гнізда у курнику,—
Там стільки галасу та крику,
Немов хтозна-яку
Зробили справу превелику.
Якось, від нічого робить, чи як,
І Півень з ними розкричався так,
Аж Господиня вийшла з хати:
— Тут що за крик, хвостатий?
Немов тебе залізом хто припик!
«Та як «чого»? Яєчка любиш?
Поглянь: в гнізді — яєць, ти й лік
Загубиш!»
— Іч, хитрий біс!
Та вже... Хоч ти не зніс
Нам жодного яйця,
Иди сюди,
Підсиплю зернеця!

На виробничих зборах
З трибуни, чую, Півники говорять.
Про надбання чужі, не про свою роботу,
Деруть на все подвір'я рота
І хвастають, мов ті Галасуни,—
Зерна хочять вони!

1956

В О Р О Т А

Під небом місячним завмерла мла.
Північна тиша на село лягла.
Вітрець ледь дише
І Ворітьми, дрімаючи, колише.
Всі люди чесно сплять,
Скінчивши клопітні роботи.
Одні Ворота
Риплять, риплять...
Господаря кладуть безжально на лопатки:
В дворі, мовляв, у нього неполадки,
І сам коли не спить,— заспавшись, рот дере;
Удень одні думки тривожать: чарка!
А ввечері — сусідська куховарка...
Господар чує те — бере
Опаска:
«А що, підслуха хто?! Впаде огласка,
Неслава людська не мине!
Як втихомирити Ворота?
Знеславлять! Продадуть мене!
Прийдеться іродам замазати рота...»
Зорю світанок запалив,
Пробіг із світлою мітлою.
Господар встав, черпнув у квартиру лою,
Ворота обласкав і похвалив,
Ще й лою в бігуни налив...
І що ж Ворота? Хай би йому скиснуть:
Ворота вже мовчать, Ворота ані писнуть!

Бач, розпинається, кричить!
Коли ж такому горло промочить,
Тоді чи хвалить, чи мовчить.

1921—1956

КОЖУХ

На ярмарку Іван петляє по товчку.
Зима на п'яти наступа, псяюха,
І вимагає доброго кожуха.
Іван тримає гроші в кулаку,
Іван хвилюється в ваганні:
— Пошито лепсько й шкури непогані.
Одне болить мені:
Не передать би у ціні!
Коли б зустріть кого з громади,
Розумної спитати ради.
Не блудить, кажуть, хто пита...—
Аж кум Пилип мов з копита:
«Що, ярмаркуєм?»
— Та... бодай...
Така морока, не питай.
Оглянь-но, куме, цей товар!»
Кум дивиться, розквасив губи:
— Кожух... Ціна скажена, до загуби!
На тому тижні вийдем на базар,
Хіба такий візьмеш товар? —

Іванові назад путь видалась важка:
Мороз, мов лютий пес, куса за вуха,
За комір лізе завірюха,
Іван справляє дрижака...
Аж глядь: попереду — Пилип,
На нім кожух той наче влип.

За комір завжди лізе завірюха,
Де розумом не контролюють вуха.

ДЗЕРКАЛЬЦЕ

К. Крапіві

Швидкий Миколка з вулиці прибїг.
Сьогодні в нього день гарячий дуже:
Нахлюпався у дощовій калюжі,
І з хлопчиками мав гарячий бій,
А потім по городі грали в жмурки;
Штанці — задрипані, з сорочки — цурки,
Усе лице в смолі,
Під носом юшка запеклася,
Під оком смуга розляглася,
Кривава пляма на чолі...
Миколка в дзеркальце зирнув
І з несподіванки здригнув:
Ой-ой! Які погані свідки!
Сьогодні в гості мав іти до тітки —
Там іменинник брат Іван,
Там гратиме баян...
Миколка з горя ледь не плаче
І дзеркальцем об лаву брязь:
— Нехай ніхто не бачить,
Що на мені і кров і грязь!

Не одному мені здається —
Сатирі так частенько дістається:
Об лаву брязнуть нею, люті й злі,
І думають — немає плями на чолі!

1958

СЕРДЕЧНА ПОРАДА

Лисиця в затінку під кушиком на сні
Прикинулась, що спить, зажмурилась, хропе.
Аж тут Ведмідь, худий, весь в піні,
Заморений, задиханий, сопе.

— Голу... голубонько! — благав Лапатий.—

Пусти мене поспати
На місце на своє! —

Лисиця з місця не встає:

«Ох-ох, нездужаю... Так ломить кості!

Ох, з місця не зйду!

Вже не кажу про радості, про гості —

Повір, забула вже про воду, про їду!

Люблю тебе, в пригоді стати рада,

Так ось тобі порада:

Он купа сушнику!

Цареві б спальню отаку!»

Послушний друг в сушник заліз,

Невдовзі храпом гримнув ліс...

Лисиця маху не дала:

З-під себе м'ясо відгребла,

Забрала

І — драла!

Так часто, м'яса схованого ради,
Дають розумні, ділові поради!

1957

САВА

З далекого села
Приїхав в місто Сава,—
Важлива ніби справа
До лікаря була.
Втомивсь Гнідий, охляла Кара,
Аж інеем на них упала пара.
Конята прив'язав,
Спасибі не сказав,—
Мерщій (бо звичай мав)
Пішов пивну одвідать:
Найперше пообідать
Обов'язком вважав.
Укутав кашу, борщ та мисочку компоту,
Хильнув холодного пивця,
Поїв того-сього до поту,
Запас ковбаски та сальця,
Напхав торбину пирогами...
Перекосивши п'яно рота,
З пивної Сава йшов веселими ногами.
Ірже знеможено Гнідий:
«А нам вівса, пробачте, за труди?»
Ікнучи, Сава строго їм:
— Хіба не знаєте? Ррежим!
Копійка — там, тут — п'ятачок,
І... набіжить четвертачок!

Я господарника такого бачив:
Найкращі настанови так тлумачив.

ДВА РЯБКИ

Здійснилось те, що й снилося Назару:
Пригнав у двір Свиню з базару.
На диво всім купив Свиняку,
Щоденно продавцю складає дяку:
Сумирна, добре їсть та п'є,
Приріст невиданий дає...
Але чому в Хазяйки плачуть очі?
Примітила вона: щоночі
Якесь ледащо нищить їй грядки —
То моркву погризе, то вирве буряки.
— За чим ви дивитесь, Рябки?
Злодії в нас орудують в городі.
Вас не болить піймати їх на шкоді? —
А два Рябки,
Здорові, як бики,
Мордаті,
Пелехаті,
Хвостами товстими виляють:
Мовляв, не бачили, не знають...

І бачили і знають, хай їм грець,
Хто бігає на грядки моркву рити,
Та як їм злодія узять за комірець? —
З ним разом хлебчуть з одного корита!

1958

Т Р А М П Л І Н

Микола з Василем — прекрасні давні друзі —

Ідуть собі, співаючи, у лузі

І бачать: хлопці край степочка

Плигають вдовжину з маленького горбочка.

— Ех! — заздрісний Василь зітхнув.—

Ну що його зробить, коб я так скаконув,

Щоб мовили усі: «Оце Василь плигнув!

Убийся — дальш його не скочиш!»

Ось поможи, я дам тобі, що схочеш!

Ці, бачиш, хлопчаки — невдала зміна:

Біда їх — скачуть без трампліна..

Ставай, Миколо, навкарачки,

А я їм покажу, як наші роблять скачки! —

Микола рачки вклавсь.

Василь як розігнавсь,

Одбивсь ногами від Миколи,

Дав скок такий великий, як ніколи,

Від кращих скакунів на сто очок утік...

Тут хлопці скакуна взяли під милий бік

І повели в буфет: вгощають та гуляють,

Героя-скакуна всіляко вихваляють.

Василь втішавсь і пиз і їв, як міг...

Микола-друг дививсь через поріг.

Лукавих Василів чимало є,

Що все життя своє

Шукають спин негордих,

Щоб ставити рекорди.

З ВЕЛИКОЇ ЛЮБОВІ

Одарка — дівчина на все село!
По праву дівчині весною повезло:
Щаслива доля висудила Гната —
Сам хлопець, як орел, і на підмурку хата.
Куди не йдуть — веде її під руку,
Говорить про любов, про квіти, про науку
(Він зна: в Одарки мрії золоті —
Учитися, рости, горіть-кипіть в житті).

Гнат молоду жону
І ніжить і голубить,
Мов горличку ясну,
Її ласкаво любить.

Увечері у клубі лекції чи танці —
Вони воркочуть дома вдвох,—
Ах-ах, ох-ох! —

Солодкий чай разом колотять в склянці.

А щоб нудьги не мучив лютий сказ,
Він про супутника товче у сотий раз.

Якщо із двору йти
Куди,
Казав: «Я сам піду, а ти
Сиди!»

І на диван садив,
І з поцілунком ліз,
І на базар водив,
Ачи в «Победі» віз.

Всі подруги їй заздрили до сліз,
Хоча й здивовані були:
Чому з великої любові
В Одарки личка одцвіли
І вилиняли брови?!

Чом очі голубі — ласкаві дві зорі —
Потьмарились, як осінь на дворі?
Чом ямочки знадні — жіночі дивні чари —
На щоках залягли, сумні, як темні хмари?
— Чому? Чому? — питало все село,
Хто йшов повз Гнатове подвір'я.

Скажу: Одарці все було,
А не було любовного довір'я.
Що їй «Победа», чай, розмова мила,
Коли важка нога ступила їй на крила?!

1957

ОСЛИЦЯ В КВІТНИКУ

Ослиця до хліва через квітник брела,
Сумна, як завжди, зла.
На світ увесь гнівлива.
Буркоче Солов'ю: — Ой, пташко ти чудна!
Одна лиш квітка розцвіла, одна,
А ти, забравшись між гілля,
Розтьохкалась, весела і щаслива,
Так ніби квітами укрилась вся земля...
Ось я ту квіточку ковтну,
По чім тоді пізнаєш ти весну? —
Сміється птах: «Не каркай, потороче!
Приходь-но завтра порану!»
Засяло сонечко по теплій ночі —
Увесь квітник розкрив квітчасті очі.
Знов Соловей — музика виграє.
Ослиця знов своє,
І злісна і сумна:
— Пхе! Чваниться! Порозпускались квіти!
Була одна, ну, перша, новина,
А тут чого радіти?
На те весна!

Є люди, ніби ця Ослиця сумовита:
Коли не зазирнуть в квітник наш запашний, —
Не тішать їх наш світ ясний,
Шукають приклучки бурчати чи ганьбити.

1958

СОЛОВЕЙ, ЩИГЛЬ І ЗОЗУЛЯ

Упоруч Щиглика, що спав собі в ліщині,
Затьохкав Соловейко на калині.
У Щиглика аж серце затремтіло,
Озватись до сусіда закортіло.
— Привіт мій,— каже,— пісняру,
Чиї пісні зовуть на світ зорю,
Чий спів серця всім звеселя,
Чию майстерність славить вся земля! —
Мій Соловейко (не затулиш вуха!)

Ці вихваляння слухав,

А думав про своє:

В словах солодких завжди прикрість є!
Творця словами лесними не тіш,

Бо може бути

У вихвалянні схована отрута,

А правди ні на гріш...

Тут де взялась Зозуля, рада-рада:

— Тут що у вас? Нарада?

Порядок дня? Ах, Соловейків спів?!
Дозвольте і мені сказати кілька слів

Про славного митця.

Порядком критики, з любові до творця

Сказати мушу: Соловей відстав,

Зазнався, знехтував навчання, не зростав;
Він свище, як сто літ тому свистав;

Його перемагають співаки малі...—

«Хай дещо в цих словах не так,—

Подумав Соловей.— Однак,

Послухать критику корисно всяку,

Бо навіть в бур'яні нікчемних слів

Цвінуть, буває, правди маки...»

Якогось дня
Зозулю Щиголь стрінув на суку:
— Скажи, кума,
Що тямиш ти в піснях,
Коли сама
Виводиш все життя одне ку-ку?
Ти Соловейка посікла кріпенько! —
А та на вушко каже потихеньку:
«Та хай подумає! Корисно це бува:
Він помовчить — Зозуля поспіва!»
Ковтаючи приховану досаду,
Очима Щиголь показав до саду.
Зозуля вслухалась — за голову взялась:
На яблуні, усипаній квітками чарівними,
Під зорями рясними
Вечірня пісня золотом лилась.
На пліт зіпершись, мрійне, одиноке,
Дівча замислилось, мов бачить дивний сон,
А серце чисте, світлооке,
Із Соловейком тьохка в унісон.

Лукава похвала
Хай фіміями кадить,
Зловмисна зла хула
Чадну отруту лле,—
Таланту справжньому ніколи не завадить
І з вірного шляху нізащо не зіб'є!

1953

Г А Л У З К А

Відламана безжально бурею жорстокою,
Галузка за водою річкою глибокою

Пливла

І сумно думала, сірома:

В яке майбутнє невідоме

Вода її несла?

«Чи винесе мене

У море неозоре

І сумно у безсиллі

Битимуть на хвилі?

Чи сила річкова,

Нап'явши гордо груди,

Награвшись, викине, бува,

Байдужа, і забуде?

Чи, може, доля винесе на береги ясні

І щастя посміхнеться радістю мені?..»

— Галузко, стережись біди! —

Чиясь з води

Почулась мова.—

Униз по течії завзяті Риболови

Збираються темряву освітять,

Виловлюють гілля і деревину;

Потрапиш їм в лиху годину,

Згориш і ти

Цієї ночі...—

Галузка голос подає:

«Я долі іншої й не хочу.

Радіє серденько моє,

Бо щастя більшого не тра —

Згоріти для громадського добра!»

Я буду щасливіший в світі,
Якщо свої шляхи в житті,
Трудами довгими зогріті,
Вогнями серця позначу
І, як галузка та, життя кінчу.
Нехай вогні ті блиснуть у путі
Тим, хто сміливо йде в ясну нову дорогу,
Щоб людству збудувать пресвітлу побудову.

1944—1950

ГУСЕНИЦЯ І ГОЛУБКА

Голубка серед дня присіла на суку.
Аж глянь: на яблуні, аж на вершку,

Мандрує Гусениця волохата,

Товста і балухата.

Голубка здивувалась:

— Подумати: ні крил, ні дужих ніг,

А лазить як, дивись, в височині!

Чого так високо забралась?

Чи в тебе тут любов і дружба?

Чи тут твоя ретельна служба?

«Ні те, Голубонько, ні те!

Смачненьке листя тут росте!»

— А не боїшся часом

Упасти сторчака? —

А Гусениця відказала басом:

«Ні! Я — чіпка!»

—

Таке огидне і товсте,

Шукає верховігь, де листячко росте;

Умоститься і зразу,

Нахраписте й митке,

Влаштовує собі ситеньку базу

Й на диво держиться... Чіпке!

1930

ЗАСУХА В РОТІ

Мартин жагою на жнивах горів.
Затерп язик, не змочений у слині.
«Чого там горювать? — сказали косарі.—

Он джерело холодне при долині:

Піди, нагнись і пий —

Мартин товстий,

Постоявши при джерелі,

Бреде назад, чорніший чорної ріллі.

Питаються його: «Попив, Мартине?»

— Еге! Прийдеться, знать, загинуть!

Вода — як лід, кипить,

Та з джерела попить —

Потрібно гнуть хребта,

А в мене, знаєте, комплекція не та!

Я знаю читача (мов кадка грубий):

Йому той стиль писань нелюбий,

Коли, щоб скористать спасенне джерело,

Потрібно нахилять чоло!

1957

СОЛОВЕЙ У ВІДСТАВЦІ

Забравшись в дім Індички чорним ходом,
Шептала Качка новину

Одну:

— Ках-ках! Учора Соловей перед народом
На весь садок чорнив когось, ох-ох!

Обузив, гріх таїти, багатьох.

Кричав, що тут десь верховода єсть,

Якому ні по чому совість-честь;

У нього на умі кормушки та коритця,

А про громадське він не звик журиться;

Обгородивсь, кругом рідня;

Гулянки

Та п'янки

Щодня.

На нього дивлячись, підлегли всі

Також слідів не залишають по росі.

Покликати б, казав, безсовісних до діла!..—

Індичка, слухавши, то блідла, то жовтіла.

«Індиче, гей! Вставай від сну! —

Мерщій метнулась до покою.—

Послухай новину!..»

На ранок з чуткою такою

Літа Сорока по садку:

— Скреку-скреку-скреку!

Дізналася від Качки я:

Угроблять скоро Солов'я!

Індик в наказі має зазначити,

Що з садом Солов'я прийдеться розлучити:

Постарівся Співець, мовляв, погано дзвонить,

Вже починає полутонить...

Мерзотники у папірці казенні

Ховати люблять задуми мерзенні.

СОВА І ГОРЛИЦЯ

Минула темна ніч. Засяло сонце знову,
Кришталями заграло по росі.
Розсипались пісні пташині по діброві.
Щасливі пташки і веселі... Та не всі —
Одній Сові не до співання:
— Потрапила, нещасна, я в біду!
В путі застало сонце раннє,
В своє дупло дороги не знайду.
Сусідко-Горличко! Кохана люба пташко!
Тебе почула — серце ожило:
Врятуй мене! Хіба тобі це важко?
Сховай мене від лиха під крило!
Ти символом у всіх і ніжності й любові,
У тебе вчаться всі порядності й добра! —
Ласкава Горличка — то ангел у діброві:
Підсіла до Сови, забувши давній страх;
Та враз угледіла в Сови на пазурах
Червоні згустки крові:
«Ага! Це ти мені вночі,
Коли я сонно туркотала,
Крило зірвала у плечі
І дзьобом в лоб дістала?!»

Хижак і дармоїд, герой лихої ночі,
Потрапивши в біду, лепече про добро
І ніжно зазирає в очі,
Готовий пазури встромити під ребро.

1958

ГЕНІЙ І РЕП'ЯХ

І Геніям, як грішним нам: вмирай!
Прийшлося одному Генієві вмерти,
А друзі піднесли перепустку у рай,
Як найцінніший подарунок смерті...

І Геній в небі вже, мов птах.

А до поли його пристав Реп'ях
(Буває так в житті!).

Помітивши його в путі,
Промовив Гудзик строго:

— А ти чого, небого,

Із нами вирядивсь в дорогу?

До раю входять лиш великі та святі,
А ти на генія в газетах не вінчався,
За святість по церквах не величався.

Тебе по запаху признають реп'яшком
І з раю виметуть старенькою мітлою.

«Не бійсь! За Генієм я проберусь бочком,

Так непомітно, під полою;

Побожимось, що чаркували разом,

Що один одного в газетах вихваляв,

В президію один одного виставляв,

В поважний кабінет влізали плазом.

За спиною чужою у раю

Скуштую райської дурнички.

Я думаю й на тім стою:

У всіх світах однакі звички...»

Та воїнство небесне

На цей раз виявилось чесне,—

Гірка, як правда, відповідь була:

— Облиш, не підпуская туману!

У нас — без блату і обману:

В нас в книзі пишуться усі діла,
Кому талант великий доленька дала.
Тебе у книзі цій нема.
Назад! Не прись дарма! —
Гадюка Реп'яшку по серцю проповзла,
Обухом новина вразила люта:
У Генія була
Вся слава дуга.

Є Генії такі. Є й Реп'яшки такі,
Що в'яжуть з ними власну долю,—
То полини гіркі
На наших славнім полю.

1957

СМІХ НА СЛУЖБІ

Обіцяючи і любов і дружбу,
Один Мистець
привабив Сміх
собі на службу.

Та Сміх за тиждень, зблідлий, поверта,
Мов скривджена смертельно сирота.
— Що трапилось? — стривожилися друзі.—

Попав у лапи каторжні катюзі?
Чи скупарю, який тебе ні за що мав,
Мов наймита голодного тримав?
«Ой, ні! Скажу по дружбі:

Не до душі прийшлося на службі.
Мені в одну годинку

На рот приладили сурдинку *,
Прийшлося питатися мені,
Сміятися чи ні?

Е, бачу я, попав у твань густу:
Утратив зразу силу й гостроту,
І дзвінкість вже не біла джерелом,
Я став мов той орел з поламаним крилом...
Найгірше, що у всіх, кому раніше
Я серце лікував і тишив,
Хто клав мені
До ніг
Любов і славу,

Хто шанував мене весь вік —

* Сурдинка — пристрій, що при потребі накладається скрипками на струнну підставку, щоб приглушити звук скрипки.

В очах у них читав зневагу...

Так я

відрізає поли,

втік.

Наш Сміх — слуга, і друг, і син народу —

До тих на службу не піде,

Хто нехтує його і дзвінкість, і свободу,

Сурдинку їм на рот кладе.

1958

СИНОК САТИРИКА

В Сатирика родилось хлопчєня.
Іменувать зійшлаєя вєя рїднєя.
Найперше Повитуха мала слово:
— Я раджу дати дїтлаховї
Ласкавє им'ячко Ягнєя.
Якє багатство схованє в цїм словї!
В нїм заборука успїху й любовї...—
Смїєтьєя Тїтка, жвава молодїцєя:
«Синку Сатирика им'я цє не годїтьєя.
Нежартома я б Іжачком
Хлоп'я назвала,—
Із материнським молочком
Цєя назва душу б формувала».
— Кхе-кхе! — Бабусєнька з кутка.—
А я б нового молодцюгу
Хрестїла в Скорпїона, чї Перцюгу,
Чї по-туркменськї в Довбнєю-Токмака.—
Тут серед хати Дїд вродївєя,
Ставнїй, кремєзнїй, начє дуб;
Дїд дужим голосом гордївєя:
«Хай хлопець звєтьєя Правдолюб!»
Аж Прадїд висунувсь з-за печї,
Де доживав лїта свої старєчї:
— Зовїть хоч Левєнєям,
Хоч Тїгрєнєям,
А йменнєя тє не варт гроша,
Як будє в нього заяча душа!

Святї слова! Нїколи не забудь:
Не в назвїєську, звичайно, суть!

1958

ХОМИН СПАДОК

Дізнавсь Хома, що на чужім селі
Старенька тіточка подякувала богу.
Не можна не піти не виплакати жалі,
Небіжку провести в далеку путь-дорогу
(Такий із вік-віків порядок).
Та й інше там цікавило Хому:
Казала мати, що йому
Від тітки має бути спадок.
Той спадок казна-що — дійничка,
Але й дійничка не дрібничка,
Коли вона надійно в план стає
І в плані роль відіграє:
В сусіда є теличка невеличка;
Він дасть теличку за дійничку;
Теличка буде жить,
Рочок перебіжить,
Корівка помудрує,
Бичка мені дарує,
Бичок оформиться в бика,—
Тоді, го-го, не буду дроти пішака!
Аж ось село. Ось тітчина садиба
І... тітка по двору весела диба.
Лиха тобі мара:
Не думала вмирати стара!

Ой, не один Хома погану має звичку —
Писати в плани тітчину дійничку!

1958

ОРЕЛ

Орел з захмарної вершини
(Відомо: там живуть Орли!),
Занудившись, спустивсь в долини,
Захтів дізнатись, як жили
Його пташини.

Назустріч — Птахи, сльози на очах:
— О, батьку! ти осяяв наші дні!

Тобі схиляємо до ніг
І радість серця і печаль! —
Та в грішних мешканців землі
Такі ж земні, на жаль,
І радості й жалі:

Одне пищить — ситніш поїсти б,
Той скаржиться — якась біда,
В того турботи, ніколи й присісти,
В того нема свого гнізда...
Орел, не слухавши, спинив на слові:
«Ах-ах!

Які усі ви дріб'язкові!
У мене самого поганий дах:
Коли за комір не тече,
То сонечко пече,
Та я не скаржусь вам на долю
І не прошу зарадити мені?!»
Те чувши, птахи фурр по полю
І причаїлись в бур'яні:
— А ми... надіялись, дурні!

Чого вже від Орла чекати,
Коли в самого драна хата!

Н О В И Й Р Е П Е Р Т У А Р

Весною Соловей вернувся із-за моря,
Потрапив у гаю
На птичі збори.

Всі кинулись назустріч Солов'ю,
Схвильовані до сліз:
— Нові пісні привіз?
Чудово! Слухаєм! Співай!
Що в тебе там— цікаво знати! —
Веселий гість почав співати,
Йому луною вторив гай...

«Гм...— мовив Сич, крутнувши головою.—
Співає гарно наш Співець!

(Сич в музиці був видатний знавець
І завжди говорив глибоко і докладно).—
Думками, свіжістю і силою живою
Пісні звучать і владно і принадно,
Та...

(Мудрий Сич з важким докором
Поглянув навкруги печальним зором)

...Одне
Збентежило мене:

Коли співає,
Він рота дуже розкриває!»

— Ах, знов своєї! — птахи загули
І розлетілись, мов тут не були.

Хотів Сич говорить,
Та день піднявся з-за гори,
Проміння бризнуло сліпуче,
Всміхнулась зелень чарівна...

Що може бути лучче:
Бує запашна весна!
Дзвенять пісні пташині,
А над усе — натхненні солов'їні!

1956

ВЕДМЕЖІ ТАНЦІ

Поснідавши, блукав Ведмідь в ліску,
Шукав дупла, куди б засунуть лапу,—
 Дістать смачненького медку.
Аж гульк — Мисливець. Дав би Миша драпу
І димом зник в густих чагарниках,
 Коли ж в того рушничка у руках.
 Воно й рушничка невеличка,
 Але така проклята птичка —
За кілометр, як швидко б ти не біг,
 Наздоганя і валить з ніг...
Щоб ворог в лоб не здумав бити,
Ведмідь береться зустріч солодити:
Танцює гопки й вихилясом,
Реве, немов бугай той, басом,
То бекає, як те ягнятко часом,
 То на колінки упада,
 То в очі мило загляда,—
Точнісінько фігляр той в балагані!
Упрів, віддав поклін останній
І хильцем-хилечком, кмітлива голова,
Мерщій туди, де хаща лісова...
 «Ой насмішив мене! —
 Сорока в вітті скаче. —
 Утанцювався на-дурне!
Таж то опудало! Невже ти не добачив?»
Ведмідь спинивсь, подумав хвилику-дві
І гірко посміхнувсь, простягшись на траві:
 — Трапляється...Буває часом...
 Частує доля злом:
 І бекаєш і ходиш вихилясом,
 Опудалу дурному б'єш чолом...

Г У М М

Попереду Бугай, поважний і достойний,
Іде, лишаючи важкі сліди;
За ним, на відстані пристойній,
Солідно вряд, також із череди,
 Баран Рогатий,
 Козел Беркатий,
 Вісюк Вухатий,
 Бугай, рогами граючи
 І смачно ремигаючи,
 Без всяких дум,
Іде і раз по разу: гумм та гумм.
«Блаженствує! — шепнув Баран сусіду.—
Поспівує після смачненького обіду!
Зайде у хлів, де постіль жде м'яка,
На цілу ніч заправить хропака!»
 — Ой, ні! У мене інша думка:
 Неспроста він щось гумка! —
Сказав Козел, мастак пожартувать,
Над дурнем Вісюком покепкувать.—
 Я певен, задуми нові
 Рояться в нього в голові:
Вирішує проблеми світові,
Вразить задумав білий світ
І сонце повернуть із Заходу на Схід! —
 Осел почув розмови
І круть назад, до череди жме ноги:
«Братва! Уррра! — волає він.—
Музик сюди! Та бийте в дзвін!
Мерщій оголосить народу:
Вже сонце з Заходу піде до Сходу!»

Сміється череда собі під ніс:
— Коли б цю новину та не Віслюк приніс!

Коли у вас є новина яка,
Не шліть, будь ласка, через Віслюка!

1958

НА ОБІДІ У КОТА

— Збирайтеся, Мишва, хто любить смачно їсти! —
Гукнув веселий Щур, забігши до сусід.—

Не маю часу вам докладно розповісти,

А коротко це так: наш Кіт дає обід,

А по обіді, гм... читатиме нам драму

(Бо ж він — відомий драматург!).

Та наше діло там,— в кулак сміється Щур,—

Веселе — смійся, Кіт плаче — плачмо до нестями.

І ще вам треба знать:

Подобається, ні, а не пишцать! —

Гукнули Миші: «Згода! Ідемо!

І поп'ємо,

І наїмось,

А головне — насміємось,

Бо сміх веселий, при нагоді,

Велике щастя, чули ми в народі!»

Наїлись, напились,

До п'єси узялись.

У деяких місцях своєї драми

Кіт сльози розливав річками;

Здебільшого від сміху не читав,

А заїкався та реготав...

— Чи подуріли ви? — Щур бив Мишей хвостом.—

Ви що, жартуєте з Котом?

Вам сльози висохли? Покорчило роти?

Забули, що таке Коти? —

Як не крути, як не верти,

Прийшлося таки: Мишва

Хихикнула разочків два.

Нешасні слухачі і доля їх сумна,
Як треба реготать, а п'єса не смішна.

СУЧОК

Художник змалював прекрасний кущ троянди —
Гілля й квітки, букети і гірлянди,
І Жабку на гіллі (гадав, що то сучок),
Зелену Жабку Чоч-чок-чок.
Не встиг картину ту на виставці поставити,
Як легковажний люд почав картину славить.
Та й слава то була не слава —
Дивина,
Чи то лукава,
Чи дурна:

Не майстра вдалого, не рожі пречудові —
Прославлено Сучок луною по діброві...
Художник оглядівсь і зняв Сучок з гілля,
А слава невгава — вихрує та гуля;
Второпали вже всі — і як, і що, й чому,
А слава, наче бик, уперлась на свому;
Погнила й Жабка вже під кущиком троянди,
А слава залягла в архівні фоліанти,
Сучку чіпляла на чоло
Блискучі літери заглавні,
Як вчені критики було
Труди писали славні...

Є, кажете, такі, на Жабку схожі,
Що славу ссуть,
Бо приросли до рожі?
Є, є! Але не в Жабці суть:
Про славу річ веду, яка така бува
Причеплива, мов та закохана вдова.

ЛЕВ НА СКОНАННІ

Лев, старістю скалічений до краю,
Лежить безсилий в гущині лісній:
— Ні грива грізна й пазури страшні
Уже не служать правдою мені,
Лежу як дурень... Помираю...
Прийняв би смерть від кулі, від ножа
(Над всім живим у неї смертна влада),
Та гірко як: усяк, хто на коліна падав,
Тепер мене і б'є і зневажа.
Поганий водовоз, Віслюк, рідня собача —
І від того пошани вже не бачу,
Відколи я на задні сів...
«Володарю пустелі і лісів! —
Сказав йому на те голодний ворон-Крук.—
Змінилися часи, пустив ти владу з рук,
І спогади всі про минуле марні,
І славою минулою себе не тіш.
Коли б ти міг згадать заслуги гарні!..
Віслюк возив хоч воду до пекарні,
А з тебе користі не бачили й на гріш!»

БАЙКИ
ЗА
ЕЗОПОМ

РІКА МУДРОСТІ*

Зевес ** людей із глини натворив
І милувався на нову породу:
— Гермесе, глянь,— бог сину говорив,—
В нас не було таких ще зроду.
Одна біда: бракує їм ума.
А знай: де розуму питать дарма,
Там слово — темне,
Там діяння — нікчемне...
Збирай-но їх юрбою,
Жени до водопою.
Та не сюди-туди —
До Річки Мудрості, чудовної води:
Поп'ють води,— розумні стануть люди;
Хто як поп'є — так розуму набуде.—
Погнав Гермес,
Куди звелів Зевес —
До Річки Мудрості, до джерела чудес:
«Ось маєте нагоду —
Всі пийте благодайну воду!»
Одні нагоді цій раднісінькі були,
У Річку забрели,
Пили,
пили,
пили;
Хто так собі, разок сьорбнув, байдужий,
За добрим розумом не побивався дуже;

* Див. післяслово автора в кінці книги.

**За міфологією древніх греків, Зевес — головний бог, а Гермес — його син.

А хто для ока людського тик-мик,
У Річці Мудрості лиш помочив язик...

Ми бачимо в житті:
Як на язик — повсюди штука перша
(Мовляв, нас мудрості не дарма вчили!),
А розумом — дірява верша;
Це ті,
Що в Річці Мудрості
Лиш язика вмочили.

КУРКА І ГОСПОДАРКА

Чудова Курочка в Господарки була:
Сокоче у дворі, немов музика грає;
Літа, гребеться, зеренце збирає,
 Гуля по обійсті.
 А головне — щодня несла
 Ячка золоті.

Господарка — і вдячна, і щаслива,
 До того ж, зовсім не жадлива —
 Вдоволена була

 І підбавляла Курці зеренця:
«Іж та носи мені по два яйця!»
 А Курка жиром обросла,
 Ні одного вже не несла.

Нездатна ні нестись, ані квоктати,
Ходила, рот розкривши, коло хати,
 Мов та бридка мара,
 Сміховисько всього двора.

Людина, глянь, на працю стане,
 Трудом і радістю цвіте —
 У всіх за те
 В пошані.
 А жиром обросте —
 Діла її погані:

Шукати користі — дарма!
І слави й честі їй нема!

КОВАЛЬ ТА ЙОГО ПЕС

Стук та стук,
Дзень та дзень!
На всю силу дужих рук
День у день
По ковадлі бив-кував,
Гірко гроші добував.
Від тих дзвонів,
Передзвонів
Світ, здавалося, дрижав.
За ковадлом Пес лежав.
Горно дише та сопе,
Тисне пригарами груди,—
Псу байдуже: спить, хропе,
Грім, здавалось, не розбудить.
Ось кінчив Коваль роботу.
Обітерши струмінь поту,
Плямкнув ротом,
І запахла ковбаса,—
Де і сон подівсь у Пса!

Інші хитру вдачу мають:
Де гримить важка робота —
Сплять,
Хроплять,
Подібно Псу;
Роззявляють
Зразу рота,
Як зачують... ковбасу.

РАЧИХА ТА ЇЇ СИН

Ведеться здавна в світі: рідна мати
І вчителька і друг свого дитяти...

Рачиха вчить маленьке Раченя,

Що лиш стає на власні ноги:

— Дивись, з сьогоднішнього дня

У тебе вже свої дороги.

Ти переймай всю мудрість життєву,

Якою я сама живу:

Люби в житті

Прямі путі,

Вперед дивись,

Вперед ходи,

Не наживи

Неслави та біди!

«Як саме, ненечко, скажи!

А ні, ще краще, покажи!»

Прохав маленький Рак.

— А так...—

Рачиха рушила звичайним ладом:

Вперед... задом.

Буває: заклика вперед ходить,

Любить

Нове життя, нові порядки,

А сам він... ходить задки.

О С Е Л Н А Х А Т І

Осел не раз бувало бачив,
Як Курочка на хаті кудкудаче;
Лукава Кишенька не раз, бува,
На дах залізе, друзів іззива;
А Мавпа, раз прорвавши стріху,
Гасала по верху! Всі хазяї
 Втішались з витівок її,
 Лягали покотом від сміху.
Цукерків згодували з півторбини,
Щоб як її привабить до драбини;
 Не били
 І не ганьбили...
«Я також до цукерків ласий!
Ще не такий я викличу в них сміх! —
Сказав собі Осел поважно басом.—
Мені дадуть цукерків повен міх!»
 І телепень вухатий
 Попхавсь на верх на хату,
Там кілька раз, дуріючи, плигнув
І верх понівечив, прорвав, погнув.
 Була йому подяка:
 Вже постаралася ломака!

Ото напевне будь гріху,
Коли Осел опиниться вверху!

ВОЛИ І ВІВЦІ

Воли
Везли
Поклажу претяжку,
А поруч Вівці йшли
По моріжку;
Так юрбише кричало,
Аж у вушах лящало.
— Чого ви кричите,
Надсадно так рвете
Охриплі голоси,
Уткнувши в куряву носи?
Чого ви дерете роти?
«Щоб легше вам було тягти!»

Одні живуть трудом великим,
А інші, поруч, намагають криком.

БИК І КОЗЕЛ

Лиха година на Бика:
Від Лева утікав,
А Лев по п'ятах гнався.
На щастя, підвезло Бику:
В печеру заховався,
Приладився в кутку.
Тремтить, наляканий, одводить дух.
У тій печері жив Козел рогатий:
— Це хто вбіг до моєї хати?
Ага, це Бик! — і бух ріжками, бух;
Ще й насміхається: — А говорив Пастух,
Що роги у Бика — то річ для нас жахлива,
А він — немов овечка полохлива...
«Чекай-но, Козлику мій милий,
Вже не такий-то я безсилий...
Та ось загрозу лихо пронесе,
Тоді ми побалакаєм про все!»

Коли Бика
Спітка
Недоля зла,
Доводиться терпіть і від Козла!

КОЗЕНЯ І ВОВК

Якось-то сонячного дня
Збитошне Козеня
На дах забралось: — Ме-е!
Ой, як тут добре, як тут гарно!
Твори собі що хоч безкарно,
На тебе й вітер не подме...—
Аж гляне: Вовк бреде зубатий.
Ну й почало пашекувати:
— Ти, Вовк, такий! Ти, Вовк, сякий!
Ти і незграбний, ти й бридкий! —
Які слова погані знало —
Усі згадало.
Вовк ікли вишкірив страшні
І головою похитав:
«Ох, побазікало б мені,
Коли б тебе дістав!
Таке тобі й не снилось...
Глузує, дурню, висота,
Рятує місце, де ти опинилось!

Так часто Козенят
Рятує дах високих хат,

ЯСТРУБОК ТА ЙОГО МАТИ

Страшненько Яструбку: у цвіті літ
Зове його той світ
В одвічну тьму.
Вмираючи, прохав Матусю помолиться,
Щоб бог сприяв йому
В раю на небі оселиться.
За голову Матуся узялась:
«А за які заслуги рай тобі присудять?
Що доброго зробив? Тебе по світу гудять.
І бог мені відразу скаже: «Зась!
Як можеш ти про сина так казати,
Що все життя знав пташечок терзати?»
— Матусю, то дурне!
Скажи: не я — вони мене.
«Ох, сину мій! Брехня
Дверей у рай не відчиня...»

Хитренький Яструбок у нас, відчувши край,
На зборах так вертівсь: попасти б в рай!
Хотів людей брехнею ошукати,—
Не допомоглось,
І довелось
У пекло стежечки шукати,

ЛЕВИЦЯ І СВИНЯ

У будень серед дня
Левиця і Свиня,
Зустрівшись, стали на розмову.
Всі знають: під ногами не горить,
Знайдуть відразу спільну мову,
Як неньки, говорить
Почнуть про діток;
Знайдеться час і для чуток, для пліток.
Вже й сонечко сповзло до небосхилу,
На обрії за хмари прилягло,—
Розмова не втиха, цікава, мила.
«Левице люба! Гарно б як було,
Щоб по шістнадцять ви, як я, родили!
А то — одне. Лиш мучитесь дарма
Та гаїте і час і сили!»
Говорить жартома
Свиня.
Левиця й оком не моргне:
— Ну й що ж?.. Одне,
Та... Левеня!

Хвалився один, що любить віршувати,
Що пише кілька віршиків щодня.
А я б йому сказав, як та Левиця-мати:
— Роди одне, та... Левеня!

ЧЕРЕДНИК І ЛЕВ

В недбалого Чередника
Украдено любимого Бичка.
Засмучений,
Розлючений,
Обходить ліс, луги, поля:
— Клянусь своєю головою:
Впіймаю злодія — впокою!
Зевесе! — бога умовля.—
Допоможи знайти пропаще,
У жертву дам ягня найкраще! —
Аж гляне Чередник і серце мре,
Дрижать, немов стеблинки, ноги:
В кущах зелених край дороги
Злодюга Лев бичка дере;
Бичок реве, реве здаля луна...
Пастух злочинця обмина,
Шепоче сам до себе стиха:
— Чого це я осліп, до лиха?
Зевесе! — бога умоля.—
Нехай вже біс бере теля!
Клянусь: як визволиш від зла,
У жертву дам найкращого вола!

Хвалько розприндиться, на злодія іде,
Клянеться — покарати хоче,
А як на Лева набреде —
Відразу сліпнуть очі.

ГОЛОВА І ХВІСТ

Волочить Голова хвостате довге тіло.
Якось-то їй довідатись скортіло:
— Як ззаду там діла? — пита Хвоста,
Хоч знала, простота:
Очей в Хвоста немає?!
Хвіст гордо підростав,
Хвалитись починає:
«Не бійсь! Вперед іди!
Зі мною ти не знатимеш біди!»
Стомилась Голова. Захтіла прилягти:
— Я, Хвосту, засну. Пильнуй вже ти! —
Хвіст думає: «Мені б оце водить
Довгасте тіло
І гордо й сміло
Поперед Голови ходить!»
А згодом Голова порад в Хвоста просила,
Повіривши, що й Хвіст — розумна сила,
Що може дати раду й підпомоги.
А Хвіст мов ждав цієї змоги:
«Ти почекай перед водить,
Я хочу спереду ходить!»
Хвостові Голова скорилася покірно,
І тіло поповзло з голодним животом
За самовпевненим Хвостом.
І що ж? Під скелею лежить нікчёмна купа:
Окремо Хвіст, недвижний, наче в трупа;
Ворушиться побите тіло стиха,
А Голова скривавлена ледь диха,
Ледь, бідненька, жива...

Для всіх лиха напасть,
Де легковажна Голова
Хвостові першість передасть!

ЖАБИ І СОНЦЕ

В болоті — лемент, рух, турбота:
Настав кінець для мешканців болота,
Урветься їм болотний рай,
Можливо, жабам більш не жити:
Болоту, чутка є, настане скоро край,
Бо небо хоче Сонце одружити,
А значить це: підуть у Сонця діти,
Болото висушать, кінець настане світу...
І Жаби рушили війною на Світило:
«Убить його, щоб більше не світило!»

Завзята шамотня
У жаб'ячій юрбі:
Стає до лав Жабня,
Відважні болотяни,
Готові зараз в бій,
Ні смерть, ні рани
Їм не страшні...

Та восени короткі дні:
Схилилось Сонечко на лоно небосходу,
У хмару вкуталось і спать лягло.
«Ура! — кричали Жаби.— Наша сила!»
Минула ніч. Знов Сонечко зійшло,
Ще веселіш, ще краще засвітило.

Рятуючи свою трясовину
І вихвалюючи свою болотну гниль,
Капіталісти тчуть на нас війну,
Готові з'їсти нас холодними очима.
Але стоїть, мов скеля серед хвиль,
І світить сонцем наша Батьківщина!

ПРОБА НА ОВЕС

Дбайливий Хлібороб купить Осла хотів,
Та мав свою він думку про Ослів.
І каже продавцю, такому ж хліборобу:
«Ти спершу дай мені Осла на пробу!»
А продавець: — Еге! Залучиш,
Замориш без кормів, роботою замучиш!
«Та ні, не бійсь! — дбайливий промовля.—
Ходи зі мною й ти, подивишся здаля».
Привів Осла у хлів,
Насипати звелів
Ослові корму,
А поруч — для Коня подвійну норму...
Осел сказивсь: Коня штовхає та куса
І став господарем віса...
«Візьми своє добро! — сказав дбайливий.—
Веди з хліва і будь ти з ним щасливий!
Такі нам не потрібні тут.
Мені такі не любі,
Що свій кидають кут
І до чужого шкірять зуби!»

Осел дурний, де треба потрудиться;
Де йдеться про овес — він перший лізе биться.

В О В Ч А Ж Е Р Т В А

Вовк гнався за ягням.
Ягня забігло в храм.
Жерці враз двері на запори.
Було б Вовчиську горе,
Та горе часто вчить ума,
Як виходу нема.
Скрутився Вовк: «Молю уклінно вас:
Прийміть од мене жертву богу.
Скропив я кров'ю життьову дорогу,
А це настав і покаяння час.
Цим агнцем хочу всі гріхи обмити,
Святого господа вмовити...»
Жерці прекрасно знали: те — брехня,
Однак у жертву прийняли Ягня,
Собі м'ясце взяли,
А Вовку тельбухи дали:
— В спасінні душ одмовити не можна,
Приємна богу жертва кожна!

Відбувся Вовк м'ясцем Ягняти,
Звичайно, Вовку підвезло:
Натрапив він на фарисеїв клятих,
Які, заради жертв багатих,
Простять і Вовку всяке зло.

ПЕС І ОСЕЛ

«Ох, нудно! — Пес промовив з буди.—
Нехай в цій буді сплять терплячі люди!».

Сказав йому Осел, собачий друг:

— А хто ж нас держить за вуздечку?

Ходім, он поле недалечко,

А там і ліс, і річка, й луг.

Скуштуем зелені, що розвинулась вліті;

Побачимо самі, що діється на світі.—

Зібралися. Пішли.

Не сподіваючись біди,

Зайшли

В глиб степу,

Надигнали халепу —

Ні паші, ні води.

А на шляху знайшли листа.

Осел бере і розгорта

І буцімто чита:

— Там буде вдосталь їм сінця,

І стайня тепла, й підстилка суха...

(А Пес очима кліпає, зітха:

Ось зараз добереться до м'ясяця!)

Чудова зелень — там-то поїмо!

Водичка як сльоза — отам-то поп'ємо! —

Псу слухать — сили нестает:

Узяв в Осла листа

І буцімто чита,

Та все своє:

«І буде їм м'ясце (найліпший сорт!),

І курячі кістки, і булочка, як торт,

Помийок цебричок їм завжди буде.

І затишок своєї халабуди...»

Отак читають іноді листи:

Знаходять те, що хочеться знайти!

ВОВК І ВІВЦЯ

Ходив голодний Вовк посватати Ягницю —

Насилу ноги приволік.

Він там і душу б спік,

Коли б не втік.

Лежить, бідак, уткнувся під копицю,

Лежить, скавчить і мріє про водицю:

Щоб хто хоч крапельку подав,

Відразу б він устав.

Пройшла Вівця

Коло січня.

Вовк з радощів затріпотав:

«Сестричко, визволи з біди!

У тебе, знаю, добре серце:

Он — річка, ось — відерце,

Подай хоч крапельку води!

Як закроплю жагу погану,

Води нап'юсь —

Відразу встану,

За тебе, грішну, помолюсь».

Вівці вогонь ударив в п'яту,

Вівця від Вовка задкувати:

— Боюся, Вовчику, боюся!

За кого ти молився,

По тих лиш слід лишився!

Де завдавав біди,
Там не проси води!

І Ж А К, Г А Д Ю К А І Ж А Б И

У Іжака з Гадюкою війна.
В них ворожнеча спредковіку:
Чи він Гадюку з'їсть, а чи вона
Назавжди зробить з Іжака каліку.
А Жаби, що жили в трясовині,
Цілком на Іжаковій стороні:
— Вона постійно нас тривожить.
Іди та бий гидку-бридку!
А ми... поможем!»
Говорять Жаби Іжаку.
Скінчивши бій, здобувши перемогу,
Прийшов до Жаб скривавлений Іжак,
Розбитий ніс і викручені ноги:
— Ви чом не слали допомоги?
Була вона потрібна так!
Ви, приховавшись, верещали...—
А Жаби в відповідь йому:
«Ти й переміг лише тому,
Що ми кричали!»

Рятуйте нас від спільників таких,
Бо то облудники і ланці,
І сила в них
У голосній горлянці!

Л А С Т І В К А І Г А Д Ю К А

Раділа Ластівка і вихваляла долю:
Де ж місце їй зручніше для гнізда,
Ніж під вікном суда?!
Тут матиме і правду й волю!
Та несподівана біда
Забралась до гнізда:
Як полетіла мушок наловити,
Гадюка встигла діток вбити.
Лишилась Ластівка нещасна сирота,
І сліз гірких не вгамувати.
— Не плач! Не плач! — Горобчик підліта.—
Не ти одна дітей примушена ховати.
«Та так-то так,— відповідає мати.—
Та чом цей злочин стався саме тут,
Де інші мають правий суд?»
Горобчик втішити нещасну рад:
— Вгамуй свій біль, тяжку образу!
От бач, повзучий гад
І тут знайшов пролазу,
Де правда й душі чуйні.
Та скоро виявлять Гадюку ту
І зуби видалять отруйні,
Ще й голова потрапить під п'яту!

ПАСТУШОК І ВІВЦІ

Збитошний Пастушок
Під грушею послав новеньку свиту
І вибрався на самий на вершок

Грушок
Втрусити.

А Вівці — ласуни до спілих груш,
Почули: пада щось — туди чимдуж,
Смачні грушки поквалливо хапали,
Свитину дорогу копитцями стоптали.
«Ач! — лає Пастушок.— Стоптали на онучу!
Та я поб'ю вас, викину під кручу!»

Гирлигою по крижах б'є,
Собаками цькує...
Побиті збилися у кучу:
— Ми думали, що можна потоптати,
Бо ж вовна та
Не з нашого хребта!

Ледачий внук рубав сади.
Йому байдуже: хай іде горіти!
Мовляв: дід дерево садив —
Я можу спину гріти!

ВУЖ І РАК

Хиляючись (таку вже мав природу),
Приповз до річки Вуж по воду,
Та трапив у біду:
Він на ходу
Наповз на Рака,
А той його за ший — хвать.
— Ой-ой! За віщо маю погибать? —
Конаючи, питає неборака,
Затерп, не писне.
А Рак його за горло тисне:
«Ага! Зазнав біди?
Ото як слід ходи!»

Рак думав — тим комусь догодить,
Бо сам він... задки ходить.

КОЛЕСА І БИКИ

Би́ки тягну́ли ві́з з вели́кою ва́гою.
Колеса скри́п та скри́п, аж го́лосна
Над сте́пом попли́вла луна.
Пи́таються Би́ки, хитну́вши го́ловою:
— Чо́го ви, наві́жені, скри́пите? —
Колеса ї́м на те:
«Чо́го ми скри́пимо?
Нехай Ва́м до́брі лю́ди ска́жуть:
Тяга́р ми ве́земо,
А нас не ма́жуть!»

Де чується скри́пуха —
Туди серця́ і ву́ха!

ВОВК ТА ЖУРАВЕЛЬ

Подавсь на лови Вовк. Не думав, не гадав,
Що невсипуща зла біда
Йому під вухо свисне:
Ягнятком він жививсь
І кісткою вдавивсь —
Ані дихне, ні писне;
Упав, смертельно тріпотить.
Аж гляне: Журавель летить.
«Рятуй, Журавлику! — шепоче.— Помираю!
Рятуй! Що в мене є —
Твоє...
Ти ошасливиш вовчу зграю!»
Добряга Журавель і слова не сказав,
У горло дзьобом залізав,
Урятував зажеру і гульвісу.
Вовк обтрусивсь і — марш до лісу,
Рятівнику спасибі не сказав,
Про подарунки й говорити шкода.
— Гей, куме, гей! А нагорода? —
Жартує Журавель Вовчиську навздогін.
А він:
«Про нагороду мова йшла тоді,
Коли крутився я в біді!»

ПІВНІ

Побилися два дужих Півні.
Були їх сили рівні,
Але один завзяття вклав
І подолав.
Подоланий у бур'яні сховався,
Затих, завмер, не обзивався.
А переможець, гордий з перемоги,
Оббігав радісно усі дороги,
Злетів на пліт
І кукурікає на цілий світ.
Відомо, Півень як співає,
То очі, дурень, закриває.
А Шуляк, хитрий біс,
За шию співуна і — в ліс.

Таке-то: з успіхів радій, співай,
Але очей не закривай!

МИШКА І ЖАБА

Весела Мишка над ставком жила.
І їсти є чого і вдосталь пити,
 Так подруги нема,
 Щоб спільно жити.
 А Мишка легковажною була,
 Не звикла думати сама,
Не радилося серце з головою,
І з Жабою здружилась ставковою.
Що спільного? Що в дружбі цій знайде?
Куди їх, молодих, далеких по природі,
 Шлях дружби заведе?
Не до добра, і говорити годі...
Здружилась з Жабою, злюбила так її,
 Що кинула і береги свої:
 Закривши очі, захопивши дух,
 За Жабою у воду — бух!
 І захлинулася водою...
 Загинула безславно молодою.

Коли горить душа нестримним почуттям,
Ти, дружбі даючи навіки руку,
Подайсь до розуму спочатку по науку,
Бо знай, що важиш ти життям!

СТАТУЯ

Дорогою ідуть Людина й Лев.
Аж глянуть — статуя поміж дерев,
Чудова статуя стара:
Людина Леву пащу роздира.
— Бач, Леве, ти був сперечався,
Що буцім Лев Людині не скорявся,
Що Лев Людині горло гриз,
А вас вона не кидала на чиз.
На доказ вам яку картину кращу?
Людина Леву роздирає пащу! —
Лев озирнувся
І посміхнувся:
«Коли б цю статую робив хто з наших,
Не був би він чудним:
Внизу лежав би хтось із ваших,
А Лев величився б над ним».

В О В К - Л І К А Р

Вовк жив як фон-барон у лісі,
Від жиру росли горби.
Та не сиділося гульвісі,
Узявсь на способи:

Метнувсь на луки соковиті;

Де випасались коні ситі.

«Я, каже, лікар ваш, панове.

Чував, болять вам задні ноги...»

Кінь стрепенувсь:

Чекай-но, враже!

Сам посміхнувсь,

До Вовка каже:

— Вітаєм наміри святі!

Там, гляньте, тріска в копиті.

Давно вже так болить нога,

Прийдеться, знать, пропасти! —

Вовк ззаду забіга

І ладиться напасти:

«Отут м'ясце смачне!»

А Кінь копитом як шмальне,—

Дотепний лікар кров'ю вмився,

Насилу встав, сім разів поточився.

Кінь щиро дякує, що допоміг,

Прохає злікувать ще пару ніг.

А Вовк до лісу плазом:

«Та хай вже... іншим разом».

Скривавлений, лежить в куцах,

Світ тьмариться в очах,—

Кінчилась хитрість прахом:

«Така то праця, каже, не за фахом!»

Б Д Ж О Л А

Коли медок смачненький споживаєм,
Гадаєм,
Що з вік-віків Бджола
(З отих, які нектар у вулик носять!)
Добрягою трудящою була.
Проте
Не те
Нам з давнини перекази приносять...

Давно-давно, коли Бджола,
Володарка отруйного жала,
Жила
Ще дика,
Вона була
І зла
Й велика.
І горе для Бджоли
Було безкрає,
Коли
Кого укусить — він не помирає.
І побрела
Бджола,
Зевеса просить:
«Нехай Бджола в собі отруту носить:
Кого укусить,
Той вмерти мусить!»
Зевес зирнув на капосну Бджолоюку
Та й думає: «Утну їй штуку!»
З тих пір сама Бджола
Себе карає:

Кому дала
Жала —
Сама вмирає.

Наука в ліс, як кажуть, не пішла:
Набралась розуму Бджола.
Тепер вона, в порядності тверда,
Цариця чесного труда.

ВІЛ І ЖАБА

Матуся-Жаба гулянок шукала
І до куми з болота поскакала.
Тимчасом Віл, що воду пив,
Її дитячко розчавив.
З гостей вернулась мати
І залилась слізьми:
— О вороже рогатий!
Що ти зробив з дітьми?
Я покінчу з тобою!
Ставай до бою! —
Від того клічу
Стряслися болота.
А Жаба квака войовничо
І надимає живота,
Сердита й зла:
Рівнятись хоче до Вола!
Уже надулась з того зла і горя,
Що стала, наче скло, прозора.
«Ой, мамо! — діти крикнули. — Облиш,
А то нещасних нас посиротиш!»

Багато в Жаби в серці зла,
Та де їй дорівнятись до Вола!

ЛЕВ І ВІСЛЮК

Лев із Віслюком у спілці у великій:
Худий Віслюк шаленим криком
Вигонить Кіз з ущелин диких,—
Лев на дорозі засідає,
Що зловить — поїдає...
Награвся Лев, наївся, більш не хоче.
Віслюк голодний ноги ледь волочить.
Гадав він: за послугу
Лев дасть поїсти другу.
А Лев немов не зна,
Вчинив над спільником наругу:
— У тебе голос — дивина!
Повіриш — всіх ляка.
В віках прославить може Віслюка!

Така-то дружба в світі є:
Хвалити — хвалить, їсти не дає.

МАТЕРИНА НАУКА

Олениха, пускаючи в світи
Кохане Оленча,
Так сина навча:
— Будь, сину, мудрий ти!
Умій в житті себе вести:
У бійку сам ніколи не встрявай
(Зайдешся з дурнем — дурнем будеш);
Причепиться ж яка осуда —
Ти здачі, не вагаючись, давай.
Сміливий дух у нас — ознака роду.
Мерзенних Псів — нікчемні вороги! —
Ми винищимо до ноги,
Прославимо свою породу!
Носитимеш ти грізні буйні роги,
Здобудеш всюди славні перемоги.
І батько твій умів за себе постояти,
Не боязка, сам знаєш, в тебе й мати...—
На слові цім за річкою внизу
Загавкали Собаки поблизу.
Олениха, забувши Оленча,
Метнулася навтікача.

Найблагороднішій науці гріш ціна,
Коли з життям не в'яжеться вона!

ЖЕРТВА СКУПОСТІ

Пастух отару пас в долині
І походжав у затінку дерев,
Не думав об лихій годині.
Аж раптом десь узявся Лев..
 Пастух — на плечі ноги
 І обіцяє в жертву богу
 Вівцю найкращу принести,
 Якщо pomoже утекти.
А Лев — за ним. Рятунку, знать, нема.
 — О боже! Жертвую десятьома! —
А Лев, жартуючи, стає на п'яти.
 — О боже! Ладен сотню дати! —
Лев Пастуха — за комірць:
«Ой, дурню! Ти не вмів молитись!
Було б одразу відкупитись
І починать із тисячі овець,
То, може, врятував би бог-отець!»

Розумний Лев сміявся з Пастушати,
Коли в того душа забила в п'яти.
Який би сам Лев голос мав,
Щоб дужчий хто його за комірць тримав?!

РОГИ І НОГИ

Заліз якось-то Олень в воду,
Милується на пишну вроду:
— Недарма нас так люди славлять
І по красі на перше місце ставлять.
Учора ввечері сусідка Олениха
(Приємно слухать похвали слова!)
Таке мені наговорила стиха,
Що цілу ніч горіла голова...—
Вдивляючись у дзеркало ріки,
Вихвалює свої ріжки:
— За роги я і в почесті і в славі,
І перший я за них в лісній державі...—
Аж тут мисливці де взялись,
З собаками на Оленя неслись,
І пси до горла б уп'ялись,
Так Олень зна свої дороги:
У ліс тікати скільки змоги!
— Ну, каже, виручайте ноги,
Рятуйте, братіки! — благав.
І ті, про кого забував
В часи щасливі,
Кого ні разу не згадав тоді,
Як милувавсь, замріяний, в воді,
Його помчали в ліс через долини й ниви.

Хвали, звичайно, роги,
Не забувай про ноги!

КАГАНЕЦЬ

Наш Каганець зачванився, зазнався,
До зір яскравих піддобрявся:
— Мій світ ясніш від лампи та свічі!
Я краще Сонечка самого вдався,
Воно-бо світить вдень, а я — вночі!
(Я, звісно, не кажу про вас...).

Дмухнув тут вітерець —
Чванливий Каганець
Погас,
Не встиг, смердючий, покадити,
Словами лесті догодити,
Сипнути зорям похвали:
Чи лою б трошки не дали!

Так безталання: вміє догодить;
Одна його біда — чадить!

АСТРОНОМ

Андрій Сова
У нас — розумна голова:
Вивчає небо неозоре!
Але з розумним теж буває горе:
Так в небо звик дивитися щоночі,
Що вдень також звертав на небо очі.

Якось Сова
Зір в небо утовкмачив
І перед носом не побачив
Глибокого рова:
Упав —
Пропавав.

Скажіть своєму Сові —
По-доброму, без злості,—
Що буде він в рові,
Якщо шукатиме зірок у високості
Й не бачитиме, наче в сірій млі,
Що діється під носом на землі.

БЕЗХВОСТА ЛИСИЦЯ

Із мандрів затяжних в сільські подвір'я
Лисиця в ліс вернулась без хвоста.
Хвостатим — дивина: і та вона й не та!
В очах у всіх зневага й недовір'я.
«Ви чули новину? — Безхвоста їх пита.—
Новий закон: до Лева в гості
Пускаються лише безхвості.
А гостювать у Лева — рай!
Що хочеш їсти — вибирай...»
За мить враз черга виросла густа:
Хвостаті всі хочуть позбутися хвоста!
Одна стара Лисиця збоку стала:
— Не вірю я, не потаю.
Якщо була ти в тім раю,
Чого ж боки позападали? —
Безхвоста зникла враз в кущівнику.

Був справді тут обман:
Лисиця в курнику
Попалася в капкан.

МИШАЧА ДРУЖБА

Якось-то Миша Польова
Відвідала подружку Домову:
— Ну як, здорова ти, жива?
«Спасибі, гарно я живу!

Приміщення — комора, хата, сіни,
Харчі — книші, сальце та лагоміни,—

Що хочеш, вибирай.

Перебирайсь сюди, у мене рай!

Сідай до столу, друже мій!

Оце — закуска і напій,

А це

Запечене м'ясце,

Під ним — гречана каша...»

У гості й слинка потекла:

— Нехай живе навіки дружба наша!

Дивуюсь, як без тебе жить могла!

Ми дружбою поклянемось...—

На цьому слові щось

З-за печі як стрибне,

Таке невидано страшне,

Сіреньке, волохате,

І очі світяться, і грають пазури.

Тут Миші блискавкою з хати

І до нори

Мерщій тікати.

«Це — Кіт. В Господаря за мишолова.

Мерзотник. Доброго не вартий слова...»

Дрижить нещасна Домова.

— Ох, бачу,— каже Польова,—

Тобі не дуже мило жити.

Хоч дружба — радість для душі,

Хороше діло дарові книші,
Але давай на віддалі дружити! —
І, не вклонившись, вибігла із хати.

Коло книшів багатих
Клянеться в дружбі серцем молодим,
А як з-за печі щось полізе волохате,—
Мишача дружба тоне, наче дим.

ПЛАКАЛЬНИЦІ І МАМИНА ДОНЯ

У багача дочка в труну лягла,
То матінка хоча й скупа була,
А Плакальниць поплакати найняла
(Бач, багачі самі не плачуть!).

Найменша Доня все те бачить
І Плакальниць пита, наївне дитиня:
— Чого ви плачете, мої хороші?

Вона ж вам не рідня?

«Та не рідня, але нам платять гроші!»

— Хіба? За гроші сльози пролились?

Ви сльози продали при всьому мирі?

«На наші сльози, Доню, не дивись:

Вони — нещирі!

Ти бачиш, як сльоза за гроші ллється.

Що сльози? То пусте!

Он в інших ще не те

За безцінь продається.

Як виростеш — спізнаєш те сама.

А сльози... Дивного нема,

Коли нужда на тебе ніж вийма.

Предивно в тім, що люди єсть,

Які купують сльози, совість, честь!»

А Дівчинка розсудлива була

(У матінку пішла!)

І так на те відповіла:

— А ви... ви плачете так, мої хороші,

Нащо вам брати гроші?

ЧОРНЕ ПОРОСЯ

Господар на базар ходив в чуже село,
Купив там Порося, гладкеньке та моторне,
Та діглахам воно не до душі прийшлось:

Було

Занадто чорне...

Лиш батько з матір'ю з двора,

Взялась до діла діввора:

У хід пішло і мило й гас,

Шкребла, водою поливала,

Та тільки час

І сили змарнувала,

Бо колір чорний не відстав,

А Поросяк іще чорніший став.

—

У нас так одного білили:

І шкрябали й хвалили,

Аж заболіли язики.

А побілів? Та де там! Навпаки!

СВЯТА ДУША

Зазнала Баба від життя наруги:
Зір втратила, мов пень сліпа.
Поткнись до знахаря чи до попа —
Платить їм треба за послуги.
Та доля й для сліпих не трясця:
Саме прийшло до Баби щастя:
— Бабусю рідна! Не журись! —
Сам Знахар завітав до хати. —
Побачиш світ колись!

А щодо плати...—

Чи Знахар допоміг, а чи саме пройшло,
А тільки-но сліпій, нарешті, помогло,
Розвиднілось нещасній, не сконала.

Встає — хатини не пізнала:

Де з хати ділися всі речі?

Ходив наш Знахар лікувать, ходив,
Аж поки виносив добро старече,
Довів, свята душа, до крайньої нужди,
Що нічим вже старій напитися води.
— Нехай тобі свята душа іскисне,
Яке у тебе серце безкорисне! —
Бідкується старенька, ледь жива
І двері на засуви закрива:
«Мені і бог і знахар — все одно.
Дай краще зачиню і двері і вікно!»

Добродії такі рятують від біди,
А пальця в рот однак їм не клади.

ДІДОВА СМЕРТЬ

Передчуваючи кінець свій неминучий,
Один Дідок так голосив, презлючий,

Аж навкруги гула луна:

Видима смерть страшна!

Але і день, і два, і три минає,

А Дід упертий не конає.

Тут Баба Дідова собі взялась ревти,

Куди вже так слабому потягти?!

— О Смерте лютая, немила!

Чи чуєш ти: терпіть уже несила!

«Та чую я,— Смерть з-за плечей гука.—

Чого ви кричите? Причина там яка?»

До ніг страшних вклонилася небога:

— Бери його мерщій та осели в раю,

Щоб не вертав він, ради бога,

На бідну голову мою!

Частенько так, як друг обридне вкрай,
То посилаєм в тихий рай.

ВЕДМЕЖА ШКУРА

Жили-були в селі в нас два п'янички.
Підуть на все, лише б напитися до гички.
Якось їм підвезло:
Забрів Кушнір в село,
Купець багатий,
Питає шкур продати.
Дружки порадились тихенькс
І кажуть: — Є в нас чималенька,
Лише... аванс спочатку дай,
По шкуру завтра приїжджай! —
Завдаток зразу пропили,
На ранок полювать пішли.
Мисливців справжніх щастя б не пригріло,
А цим, п'яничкам, зразу в руки діло:
Ведмідь на них бреде.
Отут-то й бий, так де!
У них і душі в п'яти:
Один мерщій тікати,
На дерево злетів,
А другий в будяках заляк,
Не диха, мов мертвяк.
Ведмідь чи їсти не хотів.
Чи добрий вдався:
Лежачого, що затаїв,
Нещасний, дух,
Понюхав коло вух,
Подумав щось і геть собі подався.
— Він що тобі на вухо шепотів? —
Питає той, що був на дерево злетів
І полюбляв над другом кепкувати.
Відмовив друг, що був у будяках:
— Він радив шкуру продавати,
Коли її тримаєш у руках!

М А В П А І М А С К А

Чудову Маску Мавпа десь найшла,
На себе нап'яла,
До зеркала і — витріщила очі:
— Ой, ненько! Чудо серед ночі!
Дивися — личенька! Дивись — уста!
І бровоньки хороші-прехороші!
Тепер по селах і містах
На мене йшли б дивитися за гроші.
Хай платять, диваки, за красоту!
Мене поставлять в рамку золоту...—
Тут Маска вирвалась із рук
І на підлогу — стук!
Розбилася привиба чарівна.
А Мавпа мовила: — Дурна!

Так дурень часто досить
Собі правдиві вироки виносить.

Т Х І Р І М И Ш І

І хитриків біда сідлає часом:

У бочку Тхір упав,
У бочку з чорним квасом,
Що Чоботар
Ним личкував
Товар.

Веселий Чоботар з Тхора сміявся:

— Ага, злодюго, доскакався?

Раділи Миші теж:

Минеться їхнє лихо,

Тепер сидітиме Тхір чорний тихо,

А то їх жер без упину, без меж:

— Перекрасивши шкуру,

Він змінить гемонську натуру,

Настане нам бажаний спокій! —

А Тхір сидів тихенько, поки

На вітрі не обсох,

І знову мишам — ох:

Вилущував за двох!

Життя таким промашки не дає:
Як не хитрить — впаде на чорний слід.
Ну, думаєш, себе вестиме вже як слід.
Еге, дивись, обсох і — за своє.

ЛИСИЦЯ І КОЗЕЛ

Ловчилась Лиска на співочу птицю,
Потрапила, не глядячи, в криницю.
Там був би їй кінець, коли б Козли
Туди не надійшли:
— Попалась? Хитрощі не допомгли?
Чи не даремно люди
Твій розум вихваляють всюди? —
Поглузували й геть пішли...
Лише один Козел, поважний, головатий,
Поглянути зоставсь, як буде потопати.
Лисиця до Козла:

«О Козлику! Мій брате!
Невже у тебе серце з рогози?
Врятуй мене заради рідної Кози!
Адже і в мене милі діти плачуть.
Загину тут, і рідні не побачать».
Згадав Козел Козу
І випустив сльозу:
— Охоче б визволив з біди,
Та як?

«Залазь сюди!
Я вилізу тобі на спину
І вискочу умить в щасливу ту годину.
А потім ти мені плигнеш на спину влучно
І вистрибнеш і швидко й зручно!»
Козел плигнув у воду,
Лисиця плиг і — ходу.
— Кума! — Козел нещасний бекає. — Кума! —
Але Куми і близько вже нема:

Козли родились не в такій годині,
Щоб їздити в розумного на спині!

КІШКА, ПЕРЕТВОРЕНА НА ЖІНКУ

Не вірите? А факт! Було.
Кохання юне серце облягло,
І розум над чуттям утратив владу.
Юнак Венеру * звав: — Благаю дати раду!
Я Кішку божествлю,
Як світ ясний, її люблю.
Прошу тебе, молю:
Ти маєш силу владну —
Перетвори її на дівчину принадну,
Ласкаву, як вітрець, і світлу, як роса!
Дружина буде — радість і краса! —
Венера слуха, думає: то жарт.
Чи всяким примхам потурати варт?
Але закоханий так молить, так канючить,
Богиню криком та сльозами мучить,
Що мусила, нарешті, поступитись:
— На Кішці хочеш одружитись?
Хай буде так —
І ось дивак
Незвичним щастям впився:
На Кішці-Дівчині негайно одружився...
І в першу ніч, на теплім чистім ложі,
Заснули молоді, на ніжні квіти схожі;
В кімнаті благодать і тиша...
Та раптом їй приснилась миша.
Забувши всі обов'язки подружні,
Загараздила в тіло кігті дружні.
— Рятуйте! Гвалт! — гукнув спросоння муж,
Стрілою в двері вилетів чимдуж,
Венеру проклина словами злими.

* Венера — богиня кохання.

Прибіг сусід. І жалує, і грима,
І гоїть рани, і тамує кров:
— Жив, наче в бога за дверима,
І — на тобі жінки, і — на тобі любов!
Удруге, дурнику, йдучи до шлюбу,
Вивчай як треба наречену любу,
Пильнуй не губок і не брів,—
Дивись, чи не сховала пазурів!

Старий сусід пораду дав путящу,
Бо жінку має сам ніяк не кращу.

ХЛОПЧИНА В ОПОЛОНЦІ

Хлопчина й не гадав ускочити в біду:
На ноги ковзани і — вітер гонить.

Враз проломився на тонкім льоду
І в ополонці тоне.

Якийсь Дідусь іде. Притихшує ходу,
Очима злими на хлопчинку блима:
— Годинонька лиха із пустунами тими!
На збитках скрізь — на пасіці й в саду;

І тут казишся на льоду?

Гляди: як попаду,

Вже одлуплю як слід! —

Гуде сердито Дід.

«Дідусеньку! Та ви ж мені рідня!
Чи ж на очах у вас топиться мушу? —
Зубами цокотить невдале хлопчєня.—
Спочатку, рідний, порятуйте душу,
А потім бийте хоч щодня!»

Діди, діди!

До рани добрих їх клади,

А от в смертельну воду попади,

Так ганити почнуть та докорять,

Вичитувать науку,

Немов тобі добро творять,

А от, піді-но, не простягнуть руку!

БАЗАРНИЙ ВІЩУН

В базарі шум, безладдя, метушня.
У всякого турбот і клопоту по вуха.
Усяк кричить своє і іншого не слуха,
Кудись спішить, вчорашнє доганя.
А на травиці в липках за базаром
Розклався Ворожбит з своїм товаром:
Червоні й чорні карти розклада
 І конче долю кожному вгада,
 Пораду кожному знайде,
На вірний путь направить, наведе:
Одним — про те, що мучить груди;
Тій — про коханого, що десь війнув,
 Гаряче серце обманув;
Тому — про милу, що на днях прибуде.
Чудуються з його пророкування люди:
 І як він зна, що є,
 І навіть те, що буде?!
А Ворожбит своє,
Жартуючи, веде,
В кишеню грошки кладе...
Тут хтось прибіг до віщуна,
Кричить при всьому миру:
«Грицько! Поранена жона!
Обкрадено твою квартиру!»
Грицько-мудрак відразу одурів,
Не знає, що робить, як бути:
Шматує з переляку груди;
Кропива — не кропива, рів — не рів,
Побіг, кричить: «Рятуйте, люди!»
 Громихнув сміх їдкий,
 В юрбі почувись жарти:
— Всім долю прорікав, меткий,
Собі ж не кинув, бач, на карти!

КОЗА І ПАСТУХ

Коза до річки відійшла напитись
Чи на красу козячу подивитись.
Пастух, що мав на неї зло,
Як каменем пожбурить у чоло,
Так рога наче й не було.
Заплакала небога:
Болить у голові й немає рога.
Одумався Пастух: «Не плач і не тужи.
Господарю нічого не кажи!»
Коза понурилась, беркоче,
Промовила, одвівши очі:
— Нехай пошлю я скаргу небесам,
Передамо свій спір на бога,—
Господар наш не дурень: гляне сам
І здогадається, чому Коза без рога —
В Господаря безпечного — діла,
Не до Кози йому, що мучиться, небога.
Коза разочок бекнула була,
Але Пастух загнав у хлів,
Помовчувать звелів.
Хоч рана зовні заросла,
Лишився в серці біль і голова гула...
Господар подививсь
Колись:
Байдуже, що безрога,
Аби жива-здорова;
Нехай вже буде і така,
Аби давала молока!

Про молоко згадав, безпечний,
А не спитав про біль сердечний!

КАЖАН І ПТАХИ

Бридкому Кажану забаглось панувати.
Завзявсь Зевеса він канючить і благати.
— На себе подивись! — Зевес йому на те.—

Таж на тобі і пір'я не росте?! —

Кажан, сіріший тині,

Гасає по гаю:

«Кохані пташечки! Молю —

Позичте по пір'їні!»

Пишніший Павича, гордливіший Тетері,

Уранці до Зевеса стукає у двері.

Старий Зевес зі сну його не впізнає

І Кажану наказ-призначення дає:

— Хай по лісах яка живе там птиця

Віднині Кажану кориться! —

Вже знов Кажан в гаю.

Скликає птиць на раду,

Установля свою

Там владу.

Нещасний голопуз, діяч невдалий

Таке там заварив, що гаряче всім стало.

Всі птахи — проти враз:

— Ніякого довір'я!

До біса той наказ!

Віддай нам наше пір'я! —

Обскубаний Кажан і влади не здобув

І вивравсь ледь живий, голісінький як був.

ЗЕВЕС І ЗВІРІ

Зевес — творець тварин — якось захтів
Наочно перевірить,
А чи вдоволені з його трудів
Численні звірі?
Якщо він допустився хиб чи вад,
Свої помилки виправити рад.
Зевес гадав, що, може, Слон попросить
Подовжити хвоста, бо закороткий досить;
А може, Кріт — нещасний темний звір —
Захоче мати добрий зір;
Жирафа скаже шию вкоротити.
І ноги порівнять, зручніш було б ходити;
Можливо, схоче хтось поліпшити голоси,
А чи підбавити собі краси...
Зійшлися звірі. Почалися збори.
Але ніхто про скарги не говорить.
І навіть Мавпа — що вже за бридка! —
Собою страх вдоволена така,
Навколішки з подяки пада:
«Сердечно вдячна вам! Я з себе дуже рада!»
А решта всі мовчать, і не питай дарма,
Лиш кліпають ніяково очима...
Дивується Зевес: яка тому причина?
Вдоволені? Претензій в них нема?

Як пояснить картину цю німу?
Боялися Зевесового духу:
Колись просив Верблюду, щоб роги дав йому,—
Зевес, усім на сміх, відтяв у нього вуха!

НА ОГЛЯДІ КРАСИ

— Куди спішиш, Сусідко? —
Ворона Мавпу якось-то пита.
«Хіба не чула? — каже та.—
Сьогодні у Зевеса огляд діток,
Дістане нагороду красота.
Недавно Совеня
Туди летіло з татком;
Шакал до світу-дня
Повів туди огидне дитиня;
Он Барс пройшов із Барсенятком.
І я несу своє дитя хороше,
На премію візьму великі гроші...»
Ворона їй: — Ти що це кажеш?
Невже на премію ти важиш?
Адже Зевес, ласкавець, наш отець,
В красі не будь-який знавець.
Невже одуриш ти самого бога?
«Не те... А твердо вірю я, що перемога
Вже забезпечена мені:
В журі я маю друга —
В барзистому вбранні
Там засіда Папуга!»

Я б Мавпу осміяв: «Дурне передчуття!»
Коли б хоч трохи менше знав життя.

Ш Л Ю Б Б О Г І В

Марс — всемогутній бог війни —
Все воював і довго не женився,
У рай родинного життя спізвився
І горював без вірної жони.
Так, може, й смерть його б застала,
Але Венера в поміч другу стала,
І наречену — чобота до чобота — знайшла:
Богиню різного безчинства й зла.
Прийшлась Богиня Марсу до смаку,
Здається, кращої не найдеш на віку:
Бог на фронтах життя розквітле косить —
Богиня по тилах за ним бешкети носить:
 Бог кров річками пролива —
 Богиня горе й сльози розсіва;
Купаються в сльозах, радіють з муки...
Отак живуть собі у згоді без розлуки,
 Ненависні усім і прокляті вони —
 Богиня Бешкету і бог Війни.

ОСА ТА ГАДЮКА

Гадюка краю вже дійшла:
Кусає всіх, глузує та ляка.

Біда: гадючого жала
Боятися всі, крім Їжака,
Але Їжак в кущі зарився
І про біду громадську не журився.

Боліла всіх душа,
Що нікому Гадюці дати одкоша.
Ведмідь боїться, волохатий —

Гадюка в лоб куса!
Лисиця геть втекла
І Вовк зник головатий.
І що ж? Взялась мала

Оса:

«До бою за громадське щастя лину!
Я смерті не боюсь,
З смертельним ворогом поб'юсь,
Чи переможу, чи загину!»

Гадюці в голову ізнаскоку вп'ялась.

Сичала, билася Гадюка,
Кидалася, вилась —
Не вигоріла штука:
Нікчемним трупом простяглась.
Оса жалом застрягла в голові.

Лежали трупом дві
На стоптаній траві —

Настав кінець Гадюці прездоровій!
І ось

У перший раз почути довелось,
Як плакав Соловей на гілці яворовій,
І пісня та звучала як хвала:
Умерла, як герой,

Оса

мала!

ОРЕЛ І КУРИ

З своїх висот злетів Орел похмурий
І сів у двір, де порпалися Кури.
Поглянув на Курей по-царському велично
Та й каже іронічно:
«Ох, Кури! Живете
Ви надто бідно
І, бачу, умрете
Так само жалюгідно.
Про вас не знає світ...»
— Ну й що ж? — почув одвіт.—
Отак і живемо:
Сокочем потихеньку,
Яечка помаленьку
Щоденно несемо,
Кормів хазяйських не марнуєм
І дяку від народу чуем.
А скільки ми, скажім, на людях не були,
Не чутно щось тобі ні дяки, ні хвали!

Таке-то, дорогі Орли!

П О Р О Д І Л Л Я

Гора стогнала. Клекіт в глибині,
Мов духи там казилися земні.
Чутки тривожні ширились між людом,
Урадженим страшним і грізним чудом:
— Чим закінчатся стогони чудні?
Чи вибухне Гора важким ударом
І небо вкриє незвичайним паром?
Чи землетрус усесвіт потрясе,
Над головою хати рознесе?
Важке передчуття за серце тисне.
В Горі щось пробіжить,
 То шкрябає,
 То писне.
«А я скажу без соромá:
Гора вагітна (дива в тім нема),
За доказом далеко не ходити:
Ось-ось гора почне родити!»
Сказала Баба-повитуха.
Зітхнули всі: не збреше їм стара —
Велике диво родить їм Гора!
Тут, як на тее, скільки духу
Із нірки Миша вибігла руда.
— Ну ось, минулася біда,
 Благополучно обійшлось! —
 Розважно хтось
 Озався із юрби...
Всі радо розійшлись, втираючи лоби.

В народі приповідка єсть:
Надіялись на нього, як на гору,—
Собі заслужить честь
І нам наробить див,
А він... він наробив лиш поговору:
Руденьку мишу народив!

КІНЬ І ВІСЛЮК

Поклажу претяжку
З далекої дороги
Ніс Кінь на гострому хребті;
Губив сльозу гірку,
І підгинались ноги,
Немов стеблинки ті.
Ледь дихавши, насили
Говорить Віслюку,
Товаришу в путі:
— Ох, друже милий,
Валюсь в безсиллі з ніг.
Чи ти б мені
Хоч трошки не поміг? —
Віслюк, що ніс господарів сіряк
І тим гордився так,
Здрав чванливо ніс:
«Чого б це я тягар за тебе ніс?»
За пару кроків Кінь в знемозі
Простягся трупом на дорозі,
І вся поклажа нелегка
Лягла на спину Віслюка,
А зверху ще й конева шкура,
Мов тіль докору, тягарем лежить...

Отак Віслюк навчився здуру,
Як в товаристві жить!

ПРАВДИВА МСТА

Широкі Заєць робить скоки,
Коли над вухами біда:
Орел на нього насада,
Хапає пазуром за боки.
Пищить, нещасний, утіка,
Враз налітає на Жука:
— Ой, братіку Рогачику крилатий!
Невже допустиш другу погирати? —
Жук розумів чужу біду
І обіцяв підмогу:
«Не бійся, друже! Відведу
Хижацьку ногу!»
Та ось Орел над ними прошумів:
— Оце твій друг? — сміявся ласо.—
Попробуєм, яке у нього м'ясо! —
Жук Зайця

врятувати

не зумів...

Та дружба у Жука свята.
Йї запала в серці мста:
«Хто слів не знає «дружба» і «люблю»,
Не знатиме собі пощади і жалю!»
Відтоді, де Орел гнізда не в'є,—
Жук ворога знайде і яйця геть поб'є.
Нахабу хижака
Усюди дістає
Қараюча рука.
Сплили віки, як води полонини,
А гнів Жука не слабшає, не гине,
Горить, немов зоря, правдива мста:

Не в'ють гнізда
Орли,
Коли
В повітрі Жук літа.

Маленький Жук, а як за правду стане —
Жорстокого Орла й на висоті дістане.

БОГИНЯ СЛІЗ

Прийшла весна — година женихання.
Під кожним кущиком і шепіт і зітханья,
Троїста голосна музика виграє:
Дівчат своїх Венера заміж видає!
Для всіх богинь — веселих та принадних —
Знайшла чоловіків багатих, милих, ладних.
Лише богині Сліз лишилися одні
Самотності нудні, сіренькі дні:
Ніхто нещасну взять не хоче,
Мовляв: проплачеш з нею очі!
Знайшовсь один похилий Удівець,
Якого умудрили горе й муки,—
Простяг, закоханий мудрець,
Богині Сліз надійні руки:
— Як не лякає сива борода,
Єднаймося для щастя і труда!
Здолавши почуття священної покори,
Потопчем безнадію, муки, горе! —
Богиня Сліз, обласкана, щаслива,
Рукам назустріч серце простягла
І узи дружби й вірності, мов диво,
Сльозами радості і щастя залила...

Ми хмару грізну власні відвернути,
Зробити літо з грізної зими,
Щоб з нами реготало горе люте,
Щоб лихо плакало щасливими слізьми!

ВЕДМІДЬ І ЛИСИЦЯ

Опасистий Ведмідь, розлігшись на травиці,
Погіржливо хвалився кумі своїй Лисиці:

— Лисиці був я другом в давнину.

Про доброту мою вона пісень співає...

Ось і тепер вона в кущах відпочиває,

А я пройшов і навіть обминув. —

Та обминув... Це так,

Бо то... мертвяк!

Не став собі за честь і за заслугу,

Що ти даси води напитись другу,

Коли йому не пить

Кортить,

Бува,

А з голоду тьмаріє голова!

ВОВК І ПАСТУХИ

Невдаха Вовк немовби ненароком
В кошару зазирнув голодним оком,—
Там Пастухи свої вночі до каганця
Спокійно патрала смачного Баранця.
А Пси — розхвалені, завзяті сторожі —
Дивилися здаля, як блискають ножі.
Говорить Вовк, вертаючи у ліс:
— Мовчать ці сторожі найкращі!
Коли б це я поткнув свій ніс —
Пороздирали б з крику паші!

Наївний Вовк! В степу
Давно вже звичка завелась:
Дозволено попу —
Дякові зась!

ГАДЮКА І ЛИСИЦЯ

Несе бурхлива повінь кущ калини,

Гадюка на кущі по річці плине.

Кричить Лисиця з берега, здаля:

«Привіт мій капітану корабля!

Як вдало доленька звела

Двох з одного кубла!»

Гадюка в крик: — Рятуй, сестрице, душу,

Бо погирати мушу!

«Не смію, серденько, хоч як тебе люблю,

Бо що ж тоді робить без тебе кораблю?»

Хто допомгти в біді не йде

На дружні зови,

Той завжди приключку знайде

Для хитрої відмови.

БАРС І ЛИСИЦЯ

Барс простягнувся на травиці
І добродушно хвалиться Лисиці:
— Дивись, у Барсів шкури благородні,
Своїми ж ви почванитись не годні! —

А та:

«Зате у нас душа свята!»

Як за душею пустота,
Яка не варт гроша,
Тоді на перше місце ставиться душа.

ЗАЙЦІ ТА ОРЛИ

На бідненьких Зайців насілися Орли,
Зайці благать Лисиць, щоб помогли.

А ті: — Та ми б охоче, любі,
Коли б самі ви не беззубі!

Лисиця тим охоче помагає,
Хто силу має.

ЛЕВ І ТИГР

У Лева з Тигром нелади.
До згоди не дійшли через якісь дрібниці.
Взялися за чуби. Недовго до біди.
Аж тут злетілись хижі птиці:
Де сварка, де гризня,
Там вороння,
Охоче
Виклювати очі.
— А стій-но,— каже Лев.— Миритись час!
Бач, ждуть, що хтось поляже з нас,
Гострять дзьоби носаті гості.
Гасімо швидше злість, що в нас горить:
Ми ламаємо один одному кості,
А третій виграє, що збоку он зорить.

САКВИ

Ти знаєш, що таке саква?
Не знаєш? Ні? Овва!
Мішок через плече на дві горбини:
Поменша — наперед, а більшенька — на спину.
У тій, що на хребті,
Свої гріхи ховаєм,
У тій,
Що спереду, чужі гріхи складаєм.
Тому чужі гріхи прекрасно бачим ми
І щиро їх вмиваємо слізьми,
А про свої — нехай вогнем горить! —
Не бачим їх, про що ж і говорить?!

Пораду б гарну дати —
Торби перекладати:
Передню на хребет,
А задню — наперед.

ОРЛИЦЯ І ЛИСИЦЯ

Випадком Лисенят понищила Орлиця.
«Чекай же, вороже! Помщусь! —
Під дубом скиглила Лисиця.—
Сто літ чекатиму — діждусь!»
Гніздо орлине блискавка спалила.
Лисиця чванилась: «Велика в мене сила!»

Такі хвальки:
Вогню нема — є довгі язики.

О С И Ч И Н А

— А я б її зрубав. Це ж паразит городу:
Затінює навкруг, ні запаху, ні плоду!

«Та веселить мене
Сумної ночі:
Лиш вітер подихне —
Вона моргне
І зашепоче».

Такі чудні:
Не можуть пари днів
Прожить без шептунів!

ТРИ ДУЖЧИХ

— По силі, по хоробрості й уму
Я поступлюсь лиш Леву та Слону! —
Хвалився собою Віл, розлігшись на току.
Тут Щур його вкусив у заднину гладку.
— Ой-ой! — схопився Віл, Щура уздрів...
З тих пір вважав за дужчих трьох звірів.

Нахаба Щур не дав, як кажуть, маху,
Коли кусав Вола без страху:
Вкусив і — в сховище своє, —
Авторитет вже й є!

ЗАГАДКОВИЙ ОСЕЛ

Осел орати йде —
Мов краков'як веде;
Осел назад бредє —
І дух не відведе.

Питають: «Важенько робили?»
— Обідать не дали ще й били.
Не бачу правди тут! —
Ридав Осел, не дай господь.

З Ослом про труд
Розмови не заводь!

К Р І Т

В Крота прекрасний нюх,
В Крота чудовий слух,
Мастак гребтись і рити нору,
Шукать поживи без розбору,
В землі зникати без труда...
Одна біда —
Немає зору!

У нас мистець такий
Прославив скрізь себе:
Хоч зір слабкий,
Зате під себе все гребе!

В ЧУЖОМУ ЖИТІ

Зловили Журавлів, що випасали сходи,
Ладнаються набить, щоб не робили шкоди.
Лелека плаче: «Жита я не їв,
Я за компанію із ними сів!»

От ви й скажіть мені:
Чи бить, чи ні?

РАК-МОРЯК

Рак виліз на суше, не сподівався зла.
Ворона хвать його і понесла.

У кожного своя стихія.
Держись свого, хто як уміє!

ОБМАННА КРИНИЦЯ

Болото стало висихать у спеку,
В криницю Жаби перейшли далеку.
Та ось нова біда:
Жаб не спитавши, сіла в ній вода,
А з глибини
Не вибрались вони.

Невдалим Жабам скрізь лихе —
Як глибочінь, так і сухе.

ДВА СІРКИ

По річці раз плила баранина смачна.

Побачили Сірки —

Змокрили язика:

— Давай ріку сп'ємо до дна!

Щоб м'ясо на обід дістати,

Прийдеться похлебтати! —

Завзято залягли,

Пили,

пили,

пили.

Ще трошечки, здавалось, не допили —

Порвались жили.

Сміялись друзі з них:

— Чи бачили дурних?

Скортіло їм м'яся —

До діла узялись,

Та не з того кінця!

П О - Б О Ж О М У

— Прийшла лиха біда — вклоняюся, молюсь:
О, боже, поможи — пів-на-пів поділюсь! —
Одужав чоловік. Подавсь в дорогу:
Найшов сливки — кістки дарує богу;
Найшов гніздо качине — в церкву йде,
Яйце крізь дірку спив і богові кладе...
Що має бог казати? Дає наполовину,
Формально — все як бути повинно!

О П Т И М І С Т

Вмираючи, Халун благав богів:
— Врятуєте — дам в жертву сто волів!
«А де ж тобі їх взять?»
— Ого, лише б мені устать,
Не замогла б хвороба!

От оптиміст! От чиста проба!

ПЕРЕДЧАСНИЙ ПЕРЕЛЯК

Вхопивши мотузом за ногу,
В долину повели колоть Свиню-небогу.
«Тікаймо! — пси шепочуть з переляку.—
Дивись, заріжуть нас, як ту Свиняку!»

І кинулись ховатися в ліси.

— Чого злякались, Пси?

Адже тепер зима і заваль снігова!
Загинете в снігах, з дурного дива,

Як та кобила сива,

Що розуму шукала, глупа голова!

«Ге-ге! А що, як клятим часом

Під п'яну руч нас змелять на ковбаси?»

Псів не взяли б на фабрику ковбасну,
А страх погнав, дурних, в могилу передчасну.

ВІСЛЮК ТА ОСА

Віслюк учивсь співать. Та ба, шкода і мови.
— Що Соловейко їсть, що так співа чудово? —
Спитав Віслюк Осу.
А та на сміх: «Росу!»
Віслюк ревнув збаса:
— Нехай мені — овес, йому — роса!

Практичний розум — мудрості краса!

ПЕС НА КУХНІ

Пес голодний — хитрий, ловкий, ладний —
Вбіг на кухню: запах чув принадний;
Шкірить зуби, треться під ногами:
— Угостіть кістками, пирогами:
Я відгавкаю в честь дружби межи нами! —
Повар пильно глянув в очі,
Одвернувсь, балакати не хоче...

Та не всі такі бувають повари.
Часто бачим:
Іншому кругнуть хвостом собачим —
Все що хоч бери!

ГОРОБЕЦЬ В СИЛЬЦІ

Піймався Горобець в сильце:
Хтів хапнути пшеничне зеренце.
Одно в тім зле —
Зерно було гниле.

Отак життя, піймавши на гниличку,
Над хапунами в'яже гичку.

ДРУЖБИ РАДИ

Схопив Хижак малого Солов'я.
Нещасна жертва умирать не хоче:
— Шановний Яструбе! Який наїдок я?
Он велетень Орел під хмарами клекоче,
 Так ти
 На нього налети! —
А Яструб: «За великим не ганяю.
А потім, знай: я друзів не міняю!
Умію шанувать таланти і серця...»
Тут ради дружби з'їв Співця.

До хижака у руки попади —
Прощай, таланти! Жди біди!

ТАНЦІ

Загнав Козла Вовчисько в глушину.
Той бачить — край. Узявся хитрувати:

— Ти, Вовчику, давай співати,

Я гопака утну! —

«Я в музиці простак,

Я в танцях не знавець,

Я маю добрий смак

До Кіз і до Овець!»

Який концерт, забава там була —

Вам треба малювати?

Ох, жаль бере на дурника Козла,
Що перед ворогом ладен був танцювати!

ГОЛУБИ І ШУЛІКА

Шукали Голуби рятунку від Шуліки,
Просили Сокола: «Будь нам царем навіки!»
Цар прикрутив небогам гайку...

На шило виміняли швайку.

СУПУТНИЦЯ ЖИТТЯ

Хвалили Бабу люди:
— Від вашої старої кращої нема! —
А Дід на те: «Дарма, дарма!
Хто діло зна, казати так не буде:
Ви з нею бачитесь годину на добу,
А я рятунок свій найду хіба в гробу!»

В тих доленька гірка,
В кого супутниця така:
На людях — мед солодкий до коржа,
А дома, для своїх — їдка іржа.

ЄХИДНА ПОРАДА

— Ой, дядьку Знахаре! Немає сил:
Собака ногу прокусив!
Лле кров, ані лягти, ні сісти...—
Веселий Знахар вміє відповісти:
«Візьми хлібця скибини дві
Та намочи в своїй крові
І дай тому Собаці з'їсти,—
Він сказиться. Хай зна, кого куса!»

Кричали люди: — Шкода Пса!

ГОРЕ НА ПІВСИВОМУ

Дві жінки мати — горе та біда,
Коли одна стара, а друга молода:
Та чорне вискуба, та — сивину, а він
Терпів, терпів і став як макогін.

А я б йому пораду дав одну:
Узяти ще одну!

НЕВДАЛА КАНДИДАТУРА

Зажурений Зевес ледь-ледь не плаче:
Царем в гаю
Нема кого призначить!
Ворона криче здуру:
— Даю
Свою
Кандидатуру! —
Виносить бог корону,
Коронував Ворону...
Аж бачить: цар серед Граків
Вже по ріллі шукає черв'яків!
Зевес — її за крила:
«Ану, голубко мила,
Давай назад корону!»
І розвінчав Ворону.
Корону бог забрав, та вже Граки
Прославили роззяву навіки:
Вороні честь, і шана, і хвала:
— Вона царем у нас була!

Те бачим часто досить:
Роззява славу носить,
Мов йолоп той новенькі чобітки...
А все — Граки! А все — Граки:
Збирали разом черв'яки!

СОЛОВЕЙ І ЛАСТІВКА

Вернувся Соловей до рідної оселі.
Дбайлива Ластівка гніздо собі вила
І радістю святою розцвіла:
— Кінчаємо, що почала,
І житимем гуртом, щасливі і веселі!
«Ні, дякую! Життя поставити вверх дном?
Жить під чужим вікном —
Це по чужій струні ходити
І думать: як би догодити?
Це жить без власного лиця...
А гірш нема, ніж фальш у голосі співця!

На яворі в гаю, на гілочці повище,
Веселий Соловей і тьохкає і свище.

ЛИСИЦЯ І ОСЕЛ

Зібралася Лисиця за ріку,
До кума в гості в верболози.
Але біда: немає перевозу,
А кидатись у бистрині таку?
Аж тут Осел:

«Куди Кумі спішиться?»

Лисиця:

— На тому березі в гаю
Копицю сіна продаю,
І зовсім за дурницю...

«Продай!» благав Лисицю.

Нашкрябали умову
І рушили в дорогу.

Осел пливе, пірнаючи в воді,
Лисиця зверху вклалась на хребті.

Минули бистру воду.

Лисиця плиг — і ходу.

«Кума, а договір? Куди ж ти без оглядки?

— Який то договір? На нім нема печатки!

«Шкода! — сказав вухатий.—

В юриспруденції я слабкуватий!»

ПАПУГА СТАВ ЦАРЕМ

— Що? Мавпі бути царем? — кричать. — Негоже!
Поважною вона й на хвилюку бути не може!
«Ну й ваш Верблюд поганий кандидат:
Він раз на тиждень п'є, знайде колючки — рад»
— А Слон? — перечить хтось. — Слони культурні,
Та їздять на Слонах і ледарі і дурні...
«А може, той... Папугу оберем?»
— Хай! Згода! Хай! — Погодились всі чисто. —
Він голосно кричить і вдягнений барвисто! —
 Так Попка став царем,
 Не думав, не гадав.

Про розум там ніхто і не згадав.

ДБАЙЛИВИЙ МУЖ

Влюбилася Оса в Жука-Гнойовика:

— Вже досить з горем битися

І з-за солодкого куска

І день і ніч трудиться!

Настане рай мені тепер...—

Дбайливий муж на перший ранок

Коханій жінці на сніданок

Балабушку припер.

Оса — голодна, люта, зла —

Гнойовика за горло узяла:

— Ой, з ким я пов'язала руку?

Давай мені мерщій розлуку!

В ледачих входить в моду:

Увечері — любов, на ранок — до розводу!

КРАДЕНА КОВБАСА

Пес з ковбасою крався через кладку.
У воду зирк: ой диво та й усе!
Їного двійник! Ще й ковбасу несе.
То ж, певне, крадена з хазяйського
достатку!
— Віддай, злодюго, ковбасу! —
Гукає Пес чужому Псу,
Немов господар з ганку,
І в воду плиг, щоб взяти за горлянку...
Сміялись збоку Пси:
Вернувсь як хлющ, без ковбаси!

На кладочці життя хто з краденим бреде,
Той пахне звичкою гнилою:
У кожного, хто мимо йде,
Вбачається ковбаска під полою.

СУСІДСЬКІ ДОКОРИ

Лев:

— Ну, як не соромно валятися в калюжі?

Свиня:

— Розбоєм жити соромно, мій друже!

Гадюка:

— Як жить — питайтеся мене!

У мене слава й честь найлуччі!

Крук:

— Від вас усіх погано тхне! —

І по здохлятину майнув до кручі.

Від чистої душі сусіду шле докір,
А не оглянеться собі на задній двір!

КАБАН І ОСЕЛ

Осел в гаю образив Кабана.
Кабан Осла припер до деревини:
— Готуйсь до смерті за провини!
Кабан пощади ворогам не зна! —
Обм'як Осел, вухами, знай, пряде
 І смерті жде,
 Закривши очі.
Гукнув Кабан: — Нікчема ти дурна!
Іди! Тобою й губ паскудити не хочу!

От, братці, диво-дивина:
Нікчемність теж буває рятівна!

НЕПЕВНА ЛІКАРКА

Раз Жаба-Квакавка погнала скрізь гінців,
Щоб хворі сходились з усіх кінців,—
Вона злікує їх від всякої хвороби:
Гарантія! І зовсім задарма!
Але прийшлась вона усім не до вподоби:
— Що? Жаба-Квакавка? Яка?
Ота в бородавках? Бридка?
У нас дурних нема:
Хай спершу вилічить себе сама!

СКУПИЙ І ЗАЗДРІСНИЙ

Із Заздрісним Скупий ужитись не могли:

Що б не придбав Скупий,

А Заздрісний вже лічить,

Що б не купив Скупий,

А Заздрісний — удвічі...

До Лікаря пішли:

Скупий говорить: — Лікаре ласкавий,

Мерщій мене коліте в око праве!

А Заздрісний до Лікаря підскочить:

«Мене коліть в обое очі!»

ПОМІЧНИЙ НОЖИК

Ледачий Бик ніяк не хтів робити,
Як запряжуть — він хвицати та бити.
Господар з ним упоратись не може...
«Та що з ним панькатись, небоже? —
 Прохожий з вулиці гука.—
 Ось на тобі чудовний ножик!»
З тих пір ніхто не впізнає Бика.

Хоч ледарів ножем лякать негоже,
Та треба мати щось на нього схоже.

ПЕС НА СІНІ

Голодний Віл коло копиці ходить:
У душу лине тьмянний дух.
На сіні Пес лежить і ловить мух.
Віл, мов мара, навколо ходить —
І не підходить,
І не відходить:
«Пес пильно, клятий, стереже!
Невже не поживлюсь? Невже?!»
Гукає Пес Вола:
— Ходи
Сюди,
Личино зла!
Нав'яз, мов мухи ті осінні!
Ти що, на сіно важиш? На, бери!
А що тут м'ясо сховане у сіні —
Гляди, ані гу-гу, не говори!

Є в сторожів таких закон життя,
Що в нім «ані гу-гу» — неписана стаття.

КОРОТКА РОЗМОВА

Лисиця (*глумливо*):

— Як можеш ти, подружко люба,
Вживати колючкі, будяк і спориші?
Ти поколола в кров язик і губи,
А реп'яхи і бруд — на гриві і на чубі...

Ослиця (*махнувши хвостом*):

— А в тебе реп'яхи і бруд в душі!

Лисиця (*з досадою йдучи геть*):

— Якби там реп'яхи були,

То б там паслись осли...

Ослів, буває, хитрі ганять,

Мовляв: «Осли — дурні!»

А часом вміють і вони розглянуть,

Що діється у хитрих в глибині.

Л И С І К І Ш К А

Лис вихвалявся басом:
— О Кішко, я — не ти!
Дивися: он — хорти,
А я крутасом-вихилясом
Від них врятуюсь всяким часом! —
Проте крутивсь, вертівсь і сам,
Невдалий, здався псам.
А Кішка враз дряпушки на осику,
Дивилась звідтіля трагедію велику:
Не помогли крутаси-вихиляси,
 Пішов хитрун на м'ясо!

БОЖИЙ КРАМ

Злодій церкву обікрав
І додому драпав,
Але, знати, бог скарав:
Його Злодій злавав.
— Ой, пусти! Це — божий крам,
Це свята річ кожна!
Їх безбожницьким рукам
І торкнуть не можна!
«Бач, святий став у біді!
Тут — до бога зразу,
А де ж бог твій був тоді,
Як ти в церкву лазив?»

ПІСЛЯСЛОВО АВТОРА

Найдавніші писані джерела (Геродот) свідчать, ніби Езоп жив десь у середині VI століття до нашої ери. Пізніші автори (Каллімах, Аполлоній Софіст) говорять, що Езоп проживав при дворі царя Креза в Сардах. Включення Езопа в число «сьоми мудреців» увійшло в традицію в VI віці до нашої ери, про що свідчить фрагмент середньовічного комічного поета Алексіса про розмову Езопа з Солоном.

Немає вірогідних даних, щоб скласти близьку до істини біографію Езопа. «Життєпис Езопа», що дійшов до нас, дуже пізнього походження, і його не можна розглядати як історичне джерело. Але й не можна заперечувати думки, що Езоп міг бути історичною особою.

Збірка байок, зв'язана з іменем фрігійського раба Езопа, є результат кодифікаційного труда, літературної обробки величезного фольклорного матеріалу різних часів, інколи дуже давнього походження. До збірки байок, що протягом багатьох віків ходили в усних переказах під назвою Езопових, входили також сюжети, відомі нам тепер і з інших джерел, зокрема індійських («Панчатантра»).

Про не-грецьке походження багатьох Езопових байок свідчить уже те, що в них діють звірі і птахи, яких у Греції не було, — слон, крокодил, верблюд, мавпа, папуга тощо. В збірку напівлегендарного байкаря потрапили, очевидно, і байки єгипетські, лівійські, фрігійські, що могло дати підставу приписувати всі пізніше зібрані фрігійцю Езопу. Доведено, що тоді, як і тепер, сюжети народної усної творчості кочували з одної місцевості до іншої.

Багатючий фольклорний матеріал — так звані Езопові байки — протягом тисячоліть використовувався різними письменниками, і древніми і ближчими до нас.

Байкарі всіх часів зверталися до Езопових байок, як до джерела мудрості. Байки ці ставали сюжетною основою для створення нових по ідеї байок, вістрям своїм скерованих проти негативних сторін життя. Використовувались вони греком Бабрієм; римляни Федр (початок нашої ери) та Авіан (четверте сторіччя) також писали байки на Езопові сюжети. Федр випустив п'ять книжок 135 байок, з них за Езопом зроблено 47.

В XVII сторіччі за сюжетами Езопа 109 байок написав французький поет Жан Лафонтен, що досягнув у своїх творах високої майстерності. Він створив нову форму байки віршем, що стала класичною, домігшись небувалої образності, музичності, сповнив їх глибоким соціальним змістом.

Німецький філософ-просвітитель Лессінг також користувався сюжетами Езопа (прозою, як і наш філософ Сковорода).

Крилов пішов далі своїх попередників, у тому числі і Лафонтена. Твори геніального російського байкаря на сюжети Езопа (а їх нараховується близько 30) настільки самобутні, що ми, його читачі, і не відчуваємо, що то заповичені сюжети. Так яскраво в них відбилися національний колорит, народність, реалістична сила, сатирична гострота. Сюжети Езопа в байках Крилова, як і в байках Лафонтена, використані творчо, і в цьому їх велика сила.

В українській літературі езопівські сюжети розроблялися Боровиковським, Глібовим та ін.

У своїй праці я використав в різний спосіб сюжети, маски і мотиви Езопових байок, спрямовані проти вад людської вдачі, пороків суспільного життя, забобонів тощо.

Завдання своє вбачав у творчому переосмисленні Езопової спадщини, у використанні гострої зброї сатири в боротьбі проти залишків старого й потворного, що неминуче має зникнути в нашому новому суспільстві.

М. Годованець

МИКИТА ГОДОВАНЕЦЬ

Біографічна довідка

Микита Павлович Годованець народився 1893 року в с. Вікнині, Джулинського району на Вінниччині, в селянській родині.

Після закінчення второкласової учительської школи вчителював. Писати вірші почав ще в 1907 році. Ліричні та сатиричні твори друкував у київському журналі «Маяк» (1913—14 рр.) Ширше з творами українською та російською мовами виступив після революції в ревельських газетах (в м. Ревелі відбував військову службу).

Перша книжка поета «Д. Бідний. Байки і пісні» була випущена 1920 року видавництвом 41-ї стрілецької дивізії Червоної Армії. З 1924 року М. Годованець переходить виключно на байкарський жанр.

Перша збірка оригінальних байок «Незamoжний Клим» вийшла у Вінниці, де автор працював у редакції газети «Червоний край». Далі вийшли з друку «До добробуту й культури», «Парася на парастасі», «Будяки», «Довгоносики», «У колектив», «Трактор і рало», «Байки». В 1937 році була видана в перекладі з російської мови казка О. Толстого «Золотий ключик або пригоди Буратіно».

Після тривалої перерви М. Годованець видав книжку «Байки» (в-во «Радянський письменник») та «Осел на хаті» (в-во «Радянська Україна»).

Зараз М. Годованець на пенсії, проживає в м. Кам'янець-Подільську, бере активну участь у громадсько-літературному житті міста й області, віддає багато часу і сили творчій праці.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

Бджоли і Трутні

Бухгалтер і Квочка	54
Василик	7
В громадському садку	5
Ведмежі танці	88
Ведмідь	57
Вимогливий жених	11
Віл	74
Віслюк і Кінь	52
Ворота	60
Галасуни	59
Галузка	72
Геній і Реп'ях	79
Героним	29
Господар і Пес	10
Гумм	89
Гусениця і Голубка	75
Два Рябки	65
Два Сичі	26
Дзеркальце	62
Дятел і Сорока	38
Засуха в роті	76
З великої любові	67
Індик	40
Кожух	61
Корова в просі	6
Кручений Панич і Лозина	27
Ксенька	43
Ласиця	44
Ластівка і Горобець	48

Лев на сконанні	93
Лисиця без хвоста	8
Мак	49
Мудрий Ховрах	31
На колгоспному току	51
На обіді у Кота	91
Новий репертуар	86
Омела	41
Орел	85
Осел з дзвоником	33
Ослиця в квітнику	69
Осот	50
Охрім	24
Піджак	23
Поштивце Поросля	15
Премія	22
Ратиця	34
Ремонт на ходу	46
Сава	64
Свиня	19
Сердечна порада	63
Синок Сатирика	83
Слова й діла	55
Смерть не жде	36
Сміх на службі	81
Собака й Кіт	53
Сова і Горлиця	78
Соловей у відставці	77
Соловей у приймах	17
Соловей, Щиголь і Зозуля	70
Сучок	92
Трамплін	66
Фагот і Рояль	58
Хома	25
Хомин спадок	84
Хориста	13
Хрін і Морква	16
Як вони вола ділили	20

Байки за Езопом

Астроном	133
Базарний Віщун	148

Барс і Лисиця	165
Бджола	125
Безхвоста Лисиця	134
Бик і Козел	104
Богиня Сліз	161
Божий крам	204
Ведмежа шукура	141
Ведмідь і Лисиця	162
Віл і Жаба	127
Віслюк та Оса	181
Вовк і Вівця	114
Вовк і Пастухи	163
Вовк-лікар	124
Вовк та Журавель	120
Вовча жертва	112
Воли і Вівці	103
Вуж і Рак	118
В чужому житті	174
Гадюка і Лисиця	164
Голова і Хвіст	109
Голуби і Шуліка	186
Горе напівсному	189
Горобець в сильці	183
Дбайливий муж	194
Два Сірки	177
Дідова смерть	140
Дружби ради	184
Єхидна порада	188
Жаби і Сонце	110
Жертва скупості	130
Загадковий Осел	172
Зайці та Орли	166
Зевес і Звірі	151
Іжак, Гадюка і Жаби	115
Кабан і Осел	197
Каганець	132
Кажан і Птахи	150
Кінь і Віслюк	158
Кішка, перетворена на жінку	145
Коваль та його Пес	100
Коза і Пастух	149
Козеня і Вовк	105
Колеса і Бики	119

Коротка розмова	202
Крадена ковбаса	195
Кріт	173
Курка і Господарка	99
Ластівка і Гадюка	116
Лев і Віслик	128
Лев і Тигр	167
Левиця і Свиня	107
Лисиця і Козел	144
Лисиця і Осел	192
Лис і Кішка	203
Мавпа і Маска	142
Материна наука	129
Мишача дружба	135
Мишка і Жаба	122
На огляді красн	152
Невдала кандидатура	190
Непевна лікарка	198
Обманна криниця	176
Оптиміст	179
Орел і Кури	155
Орлиця і Лисиця	169
Оса та Гадюка	154
Осел на хаті	102
Осичина	170
Папуга став царем	193
Пастушок і Вівці	117
Передчасний переляк	180
Пес і Осел	113
Пес на кухні	182
Пес на сіні	201
Півні	121
Плакальниці і Мамина Доня	137
По-божому	178
Помічний ніжик	200
Породілля	156
Правдива мста	159
Проба на овес	111
Рак-моряк	175
Рачиха та її Син	101
Ріка Мудрості	97
Роги і ноги	131
Сакви	168

Свята душа	139
Скупий і Заздрісний	199
Соловей і Ластівка	191
Статуя	123
Супутниця життя	187
Сусідські докори	196
Танці	185
Три дужчих	171
Тхір і Миші	143
Хлопчина в ополонці	147
Чередник і Лев	108
Чорне Порося	138
Шлюб богів	153
Яструбок та його Мати	106

З М І С Т

Бджоли і Трутні

В громадському садку	5
Корова в просі	6
Василик	7
Лисиця без хвоста	8
Господар і Пес	10
Вимогливий жених	11
Хориста	13
Поштиве Порося	15
Хрін і Морква	16
Соловей у приймах	17
Свиня	19
Як вони вола ділили	20
Премія	22
Піджак	23
Охрім	24
Хома	25
Два Сичі	26
Кручений Панич і Лозина	27
Героним	29
Мудрий Ховрах	31
Осел з дзвоником	33
Ратиця	34
Смерть не жде	36
Дятел і Сорока	38
Індик	40
Омела	41
Ксенька	43
Ласиця	44
Ремонт на ходу	46

Ластівка і Горобець	48
Мак	49
Осот	50
На колгоспному току	51
Віслюк й Кіт	52
Собака й Кіт	53
Бухгалтер і Квочка	54
Слова й діла	55
Ведмідь	57
Фагот і Рояль	58
Галасуни	59
Ворота	60
Кожух	61
Дзеркальце	62
Сердечна порада	63
Сава	64
Два Рябки	65
Трамплін	66
З великої любові	67
Ослиця в квітнику	69
Соловей, Щиголь і Зозуля	70
Галузка	72
Віл	74
Гусениця і Голубка	75
Засуха в роті	76
Соловей у відставці	77
Сова і Горлиця	78
Геній і Реп'ях	79
Сміх на службі	81
Синок Сатирика	83
Хомин спадок	84
Орел	85
Новий репертуар	86
Ведмежі танці	88
Гумм	89
На обіді у Кота	91
Сучок	92
Лев на сконанні	93

Байки за Езопом

Ріка Мудрості	97
Курка і Господарка	99

Коваль та його Пес	100
Рачиха та її Син	101
Осел на хаті	102
Воли і Вівці	103
Бик і Козел	104
Козеня і Вовк	105
Яструбок та його Мати	106
Левиця і Свиня	107
Чередник і Лев	108
Голова і Хвіст	109
Жаби і Сонце	110
Проба на овес	111
Вовча жертва	112
Пес і Осел	113
Вовк і Вівця	114
Іжак, Гадюка і Жаби	115
Ластівка і Гадюка	116
Пастушок і Вівці	117
Вуж і Рак	118
Колеса і Бики	119
Вовк та Журавель	120
Півні	121
Мишка і Жаба	122
Статуя	123
Вовк-лікар	124
Бджола	125
Віл і Жаба	127
Лев і Віслюк	128
Материна наука	129
Жертва скупості	130
Роги і ноги	131
Каганець	132
Астроном	133
Безхвоста Лисиця	134
Мишача дружба	135
Плакальниці і Мамина Доня	137
Чорне Порося	138
Свята душа	139
Дідова смерть	140
Ведмежа шкура	141
Мавпа і Маска	142
Тхір і Миші	143
Лисиця і Козел	144

Кішка, перетворена на жінку	145
Хлопчина в ополонці	147
Базарний Вішун	148
Коза і Пастух	149
Кажан і Птахи	150
Зевес і Звірі	151
На огляді краси	152
Шлюб богів	153
Оса та Гадюка	154
Орел і Кури	155
Породілля	156
Кінь і Віслук	158
Правдива мста	159
Богиня Сліз	161
Ведмідь і Лисиця	162
Вовк і Пастухи	163
Гадюка і Лисиця	164
Барс і Лисиця	165
Зайці та Орли	166
Лев і Тигр	167
Сакви	168
Орлиця і Лисиця	169
Осичина	170
Три дужчих	171
Загадковий Осел	172
Кріт	173
В чужому житі	174
Рак-моряк	175
Обманна криниця	176
Два Сірки	177
По-божому	178
Оптиміст	179
Передчасний переляк	180
Віслук та Оса	181
Пес на кухні	182
Горобець в сильці	183
Дружби ради	184
Танці	185
Голуби і Шуліка	186
Супутниця життя	187
Єхидна порада	188
Горе напівсивому	189
Невдала кандидатура	190

Соловей і Ластівка	191
Лисиця і Осел	192
Папуга став царем	193
Дбайливий муж	194
Крадена ковбаса	195
Сусідські докори	196
Кабан і Осел	197
Непевна лікарка	198
Скупий і Заздрісний	199
Помічний ніжик	200
Пес на сіні	201
Коротка розмова	202
Лис і Кішка	203
Божий крам	204
Післяслово автора	205
<i>Микита Годованець, Біографічна довідка</i>	<i>207</i>
Алфавітний покажчик	209

Редактор *О. І. Жолдак*
Художник *Л. Б. Каплан*
Художній редактор *К. К. Калугін*
Технічний редактор *М. О. Войнаровський*
Коректор *Є. Г. Тарасевич*

*

НИКИТА ПАВЛОВИЧ ГОДОВАНЕЦ
ВАСНИ

(На українском языкє)

*

БФ 24930. Здано на виробництво 1. X. 1959 р.
Підписано до друку 19.XII. 1959 р. Формат паперу 84×108¹/₃₂.
Папер. арк. 3,438. Друк. арк. 6,875. Обліково-видавн. арк. 6,791.
Ціна 5 крб. 40 коп. Замовл. 1062₂
Тираж 8.000.

*

Держлітвидав України,
Київ, Володимирська, 42.

*

4-а поліграффабрика Головополіграфвидаву
Міністерства культури УРСР,
Київ, пл. Калініна, 2.

THE
BIBLIOPHILE
SOCIETY
OF
AMERICA
INCORPORATED
1892